

Mateřství a bariéry

Kateřina Maděrová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina MADĚROVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Bariéry a mateřská dovolená**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rodiny, mateřství, mobility a problému sladování rodinné a pracovní role rodičů.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření-zda je město Zlín promaminky s kočárky dostatečně mobilní; zda nevnímají hůře bariéry v myšlení lidí než bariéry architektonické.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HORNEYOVÁ, K. Ženská psychologie. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-501-9

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Pozitivní psychologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 200 s. ISBN 80-7178-835-X

MOŽNÝ, Ivo. Sociologie rodiny. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 250 s. ISBN 80-86429-05-9

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-584-X

PUNCH, K.F. Základy kvantitativního šetření. Praha : Portál, s.r.o., 2008. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Leona Hozová**

Datum zadání bakalářské práce: **11. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 11. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..... 4.5.2010 .....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 ods.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy škol nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podlé okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Matky na mateřské dovolené zažívají kromě radosti i každodenní starosti, mají své specifické problémy. Teoretická část této práce se věnuje možným překážkám v prožívání mateřství, se kterými se maminky mohou setkat, jako je například poporodní deprese či sociální izolace, zamýšlí se nad prarodinnou politikou a sladováním rodinné a pracovní role rodičů, poukazuje na potřeby žen na mateřské dovolené. Praktická část je zaměřena na výzkum mobility maminek s kočárky ve Zlíně, s cílem podat obrázek o tom, jak vnímají případné bariéry a to nejen bariéry architektonické, ale i bariéry v myšlení lidí.

Klíčová slova: mateřství, rodina, žena na mateřské dovolené, prarodinná politika, bariéry, mobilita.

ABSTRACT

Mothers on maternity leave in addition to experiencing joy and everyday concerns, have their own specific problems. The theoretical part of this bachelor thesis deals with potential barriers to the experience of motherhood, which the mother may encounter, such as postnatal depression or social isolation, a discussion of pro-family policy and seeking synergy between family and work roles of parents, highlights the needs of women on maternity leave. The practical part focuses on research mobility with baby carriages in city Zlín, in order to submit a picture of how they perceive any barriers not only of architectural barriers, but barriers in people's minds.

Keywords: motherhood, family, a woman on maternity leave, pro-family policy, barriers, mobility.

Děkuji Mgr. Leoně Hozové za pomoc při vzniku této práce.

Děkuji své rodině za podporu a trpělivost.

Motto:

„Když se narodí dítě, bývá to oslavováno jako velká událost. Na jinou, která příchod nového života na svět doprovází, se často zapomíná, a to i přesto, že je neméně jedinečná a důležitá. Mám na mysli zrození matky“.

Eva Labusová

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MATEŘSTVÍ	12
2 BARIÉRY	13
2.1 MATEŘSTVÍ A VZNIK DEPRESE	14
2.1.1 Těhotenství	14
2.1.2 Porod	15
2.1.3 Poporodní deprese (PPD)	15
2.1.4 Jak předejít či zmírnit deprese	16
2.2 MATEŘSTVÍ A IZOLACE	17
2.2.1 Prostředí	18
2.2.2 Život ve městě a na vesnici	18
2.2.3 Zmírnění sociální izolace – volný čas	20
2.3 ARCHITEKTONICKÉ BARIÉRY A BARIÉRY V MYŠLENÍ LIDÍ	21
2.3.1 Právo pohybu	21
2.3.2 Bezbariérové prostředí	22
2.3.3 „Kočárková diskriminace“	23
3 SLAĎOVÁNÍ RODINNÉ A PRACOVNÍ ROLE ŽENY	25
3.1 ČESKÁ RODINA	25
3.1.1 Prorodinná politika	26
3.2 ROLE V ČESKÉ RODINĚ	27
3.3 MATEŘSTVÍ JAKO BARIÉRA V ZAMĚSTNÁNÍ	28
3.3.1 Harmonizace práce a rodiny	28
3.3.2 Rovné příležitosti	30
4 POTŘEBY ŽEN NA MATEŘSKÉ DOVOLENÉ	32
4.1 KLASIFIKACE POTŘEB	32
4.1.1 Duševní pohoda – well-being	34
4.1.2 Hierarchická teorie potřeb matek na mateřské dovolené	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 METODOLOGICKÁ ČÁST	37
5.1 CÍL VÝZKUMU	37
5.2 HYPOTÉZY	37
5.3 METODIKA	38
5.4 PŘÍPRAVA A REALIZACE VÝZKUMU	38
5.4.1 Výběr výzkumného vzorku	39
5.4.2 Výsledky výzkumu	40
6 EMPIRICKÁ ČÁST	41

6.1	ANALÝZA ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	41
6.2	ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	43
6.3	ZÁKRES DO MAPY.....	64
6.4	DISKUSE	65
6.5	VYHODNOCENÍ CÍLŮ A HYPOTÉZ	67
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	74
	SEZNAM TABULEK	75
	SEZNAM GRAFŮ.....	76
	SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Mateřství je pro ženu nádherná životní etapa, která s sebou ovšem přináší i náročné chvíle. Současná společnost mateřství nijak neulehčuje, jelikož k jeho – na veřejnosti často zkreslovaným a idealizovaným – atributům nakládá ženám nepřiměřené nároky související s úspěchem v profesi a také v osobním (partnerském) životě. Mnohé ženy tak podléhají tlaku perfekcionismu. Chtějí zvládat všechny své role maximálně dobře a efektivně, což není možné. Pokud nemají muže, který by s nimi férově sdílel péči o rodinu a domácnost, pokud jim nevyjde vstříc zaměstnavatel např. snížením úvazku a pokud nenajdou potřebný prostor pro sebepečí, nezřídka upadnou do stavu přepracování, který může vést až k totálnímu vyčerpání či dokonce ke zhroucení (Geisel, 2004).

Tato práce chce poukázat na možné bariéry či překážky, na které mohou ženy v průběhu mateřství narazit. Překážka je v této práci vnímána jako něco co ženě brání prožít nerušený průběh mateřství a mateřské dovolené, vše co ji nějakým závažnějším způsobem narušuje. Vnímání těchto bariér je samozřejmě subjektivní, každá žena pociťuje překážky jiné a jinak. Výběr byl dán zejména mou osobní zkušeností, jelikož jsem matka dvou dětí, a dále pak zkušeností ostatních matek či z médií.

Teoretická část má tedy přinést zamyšlení nad možnými bariérami v mateřství, nad tím proč vznikají a nabídnout určitá řešení či radu. Dále se věnuje sladování pracovní a rodinné role žen a poukazuje také na samo mateřství jako možnou bariéru, a to především v zaměstnání ženy-matky. Poslední kapitola teoretické části se pak věnuje potřebám žen na mateřské dovolené (pro zjednodušení používám v této práci jednotný název mateřská dovolená jak pro mateřskou tak pro rodičovskou dovolenou).

V praktické části jsem se zaměřila na výzkum mobility maminek s kočárky ve městě Zlín, na to, jak vnímají případné bariéry a to nejen bariéry architektonické, ale i bariéry v myšlení lidí. Výsledky tohoto výzkumu budou po předchozí dohodě předány i na Magistrát města Zlína a doufám, že negativní připomínky maminek budou kladně vyslyšeny.

Rozhodně by ale tato práce neměla přispět k tomu, aby ženy vnímaly mateřství jako něco negativního, jako období plné překážek, bariér, problémů. Naopak chce na tyto překážky dopředu upozornit budoucí maminky a ukázat jim, že existují i možná řešení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MATEŘSTVÍ

„Počít život, nosit plod, nechat jej dozrát a nakonec ho přivést na svět znamenalo pro ženu podílet se na přežití a velkém životním cyklu rodu. Stejně jako plod na stromě bylo dítě symbolem kontinuity par excellence“ (Gélis in Geisel, 2004, s. 22).

Mateřství je obecně očekávanou součástí životního běhu člověka, je spojováno s obdobím dospělosti ve smyslu životní náplně a životního úkolu. Proces rozhodování zda a kdy mít děti podléhá dle Sobotkové (2001) níže uvedeným psychologickým a sociálním tlakům:

Psychologické tlaky – jak ukazují studie, je mateřství většinou považováno za samozřejmou součást životního plánu mladých dívek. Současně se počet žen, které děti vědomě mít nechtějí, odhaduje na 5%, některé studie dokonce uvádí až 15%. Dnešní společnost již nevidí tak negativně jako dřív situaci, kdy se žena sama rozhodne děti nemít. Pak jsou tu ženy, které by děti chtěly, ovšem mají problémy s plodností. Tyto ženy často zažívají pocit ztráty, zlosti a často i pocit méněcennosti či viny, které svědčí o problémech s identitou dospělé ženy.

Sociální tlaky – očekávání rodiny a nejbližšího sociálního okolí může také ovlivnit rozhodnutí, zda a kdy mít děti. Tento tlak mohou více pociťovat lidé bez sourozenců či lidé, jejichž rodiče jsou již dost staří a nemají vnuky. Nepřímý vliv mohou mít i přátelé, kteří mohou představovat přijatelný model rodičovství a učinit tak rozhodnutí bezdětného páru jednodušší.

Ať už okolnosti rozhodnutí zda dítě mít a kdy ovlivňuje cokoliv, konečné rozhodnutí většinou přichází po zhodnocení pozitiv a negativ rodičovství. Při tomto zhodnocení může například bezdětný pár přijít na to, že se ještě nechce vzdát své „svobody“ a i přes naléhání rodičů rozhodnutí mít dítě oddálí nebo naopak se poté co všichni přátelé v okolí již dítě mají rozhodnou pro dítě dříve, než původně zamýšleli.

I přesto, že v dnešní době stoupá počet žen, které se z různých důvodů rozhodnou dítě nemít, je mateřství stále pro většinu žen jednou z nejdůležitějších hodnot života. Chvilé zrození dítěte je pro ženy jedna z nejkrásnějších.

2 BARIÉRY

Bariéra je obecné pojmenování pro nějakou obtížnou překážku a to jak v konkrétních tak přenesených významech (wikipedie, 2010). Bariérou je „každá překážka v uskutečňování určitého cíle“ (Geist, 1997, s. 40). Může to být něco hmotného či nehmotného co stojí v cestě a musí se překonat.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, bariérami jsou v této práci myšleny překážky, které ženám brání prožít nerušený průběh mateřství a mateřské dovolené, vše co mateřství nějakým závažnějším způsobem narušuje. Překážek v mateřství může být mnoho. Nejsou samozřejmě pro každou ženu stejné a každá žena je pociťuje jinak. Mezi nejčastější překážky, které mohou ženy v mateřství pociťovat, bychom mohli zařadit poporodní depresi, bydlení v odloučených lokalitách, sociální izolaci, ekonomické problémy, špatnou zaměstnatelnost žen při a po mateřské dovolené, nerovné příležitosti žen v zaměstnání či „kočárkovou diskriminaci“.

Hodně diskutovanými bariérami v současné době jsou také architektonické bariéry, které znesnadňují (nejen) ženám s kočárkem přístup do objektů či bariéry v myšlení lidí. Tyto bariéry jsou u maminek s kočárky podobné jako u vozíčkářů (také z tohoto důvodu upozorňují na tyto bariéry v některých městech matky s kočárky společně s vozíčkáři). V této souvislosti se podívejme, jak bariéry rozlišuje z hlediska lidí s postižením Filipiová (2002): ve společnosti existují bariéry dvojího druhu – fyzické a psychické. Fyzické bariéry jsou ty, které tvoří či vytvořil projektant, a které komplikují nebo zcela znemožňují pohyb osobám s postižením v daném prostředí. Psychické bariéry vznikají z xenofobních pocitů, z pocitů nedůvěry v nepoznané, neznámé. Jsou to bariéry v samotných lidech, kdy u „zdravých lidí“ může pramenit z nevědomosti jak s postiženými komunikovat a tím následně vyhýbání se těmto osobám, lidé s handicapem se zas mohou cítit vyřazení ze společnosti do té míry, jak se k ní chová okolí.

Tato práce nemůže samozřejmě postihnout všechny překážky matek na mateřské dovolené, ale snaží se alespoň u těch několika vybraných překážek najít nějakou schůdnou cestu, řešení či radu.

2.1 Mateřství a vznik deprese

Pro většinu lidí je narození dítěte spojováno s představou času nadšení a radosti. I když se o tom málo mluví, pravdou je, že spousta žen zažívá buď po porodu či v průběhu mateřské dovolené depresi. Deprese se může projevit po porodu ve formě poporodní deprese (podněty k ní však mohou vzniknout již během těhotenství) nebo později tím, že žena tráví na mateřské dovolené dlouhý čas v částečné sociální izolaci. Deprese se tak stává překážkou v prožívání mateřské dovolené, kdy žena místo klidné výchovy dítěte musí čelit stresům a úzkosti. Tato kapitola by měla přinést zamyšlení proč tomu tak je a zda se dá alespoň zčásti těmto depresím předcházet.

2.1.1 Těhotenství

Těhotenství je životní etapa, kterou lze považovat za naplnění smyslu biologické podstaty ženy. Dochází k zázraku početí a daru života. To jak budoucí matka prožívá těhotenství, se odráží nejen na vývoji miminka, ale i na tom jak bude žena zvládat období po porodu.

Pomyslné bariéry, kterými se chce tato práce zabývat, začínají bohužel často již v tomto období těhotenství. Tyto překážky mohou mít například podobu preventivních prohlídek, které jsou často nadbytečné a jimž se matky těžce mohou bránit. Jsou zde samozřejmě případy, kdy je četnost těchto prohlídek opodstatněná, jako např. riziková těhotenství, ovšem stále je zde spousta bezproblémových těhotných, kterým tato vyšetření vadí. Díky tlaku okolí však tyto prohlídky podstupují. Tlakem okolí se zde myslí lékaři a ostatní matky či rodina, kteří potom tyto ženy často berou jako nezodpovědné. Tento tlak je dán dobou, která věří především vědě a na přirozené instinkty zapomíná.

Jak uvádí Geisel (2004), dříve pomoc v těhotenství poskytovalo společenství žen; matky, tety a sousedky, dokonce i duchovní se starali o fyzické pohodlí a upozorňovali muže na jejich povinnosti. Takto celistvý přístup v preventivní péči není tedy ničím novým. Bohužel tzv. preventivní péče o těhotné v dnešní době na význam duševní vyrovnanosti zapomíná. Při preventivním vyšetření se hledají nejrůznější malé odchylky, budoucí matka musí dodržet všechny termíny prohlídek a matky často opouštějí ordinaci nešťastné a znepokojené. Nezřídka se stává, že ženu pak tyto pocity provázejí celé těhotenství. Hovoří se o nocebo-efektu těchto praktik (nocebo – latinsky „budu škodit“, na rozdíl od placebo „budu uklidňovat“). Zpráva Světové zdravotnické organizace (WHO) dochází k výsledku, že

nikoliv skutečné komplikace, ale subjektivní prožívání těhotenství a porodu, souvisí s „poporodní depresí“.

2.1.2 Porod

V dnešní době se většina porodů přesunula do prostředí porodních sálů s měřicími přístroji a neustálou kontrolou, což rodičkám vůbec nedává pocit, že všechno zvládnou. Když se pak dítě narodí zdravé, přičítá žena všechny zásluhy lékaři přesto, že by je měla přičítat hlavně sama sobě. Určitě je dobré využívat všechny moderní prostředky při porodu, ale měly by být používány přiměřeně. Pokud porod probíhá bez problémů, není zapotřebí matku zbytečnými zásahy stresovat. Ošetřující personál by měl matku nechat rodit co nejpřirozeněji. Většinou jediný kdo o porodu rozhoduje je lékař. Ano, lékař rozhodovat musí, ale měl by to dělat společně s rodičkou.

To jak se dnešní medicína staví k těhotným ženám a ženám při porodu, přináší dnešním maminkám pocit, zda jsou vůbec schopny porodit zdravé donošené dítě. Matky si poté mohou přestat věřit, snižuje se jejich sebevědomí a schopnost věřit vlastním pocitům a intuicím. Na půdě úzkosti pak snadno zapustí kořeny deprese (Geisel, 2004). Při tom stačí jedině: aby zdravé ženy s klidně probíhajícím těhotenstvím měly možnost porodit dle svých potřeb a představ. K tomu je ovšem potřeba dialog na všech stranách a také ochota měnit vžitě návyky. Lidé by si u nás měli uvědomit, že přirozený porod není „návratem do jeskyní“.

2.1.3 Poporodní deprese (PPD)

Až pětina matek posledních generací v průmyslových zemích prožívá nebo prožila určitou formu poporodní deprese. PPD může vzniknout různými cestami, ovšem zdá se, že společným jmenovatelem je vždy určitá forma deficitu lásky a následná hormonální nerovnováha (Geisel, 2004).

Typické projevy deprese v poporodním období (Praško, 2003, s. 41–42)

1. „poporodní nebo mateřské „blues“ jako mírný emoční problém krátkého trvání;
2. poporodní deprese, závažná a potenciálně život ohrožující psychická nemoc;
3. poporodní psychóza: vážné psychotické onemocnění ohrožující život matky i dítěte (dříve nazývanou laktační psychóza).“

Typické příznaky poporodního „blues“ jsou kolísání nálady, zvýšená přecitlivělost, úzkostnost, podrážděnost, pocity strachu a neschopnost vnímat lásku k novorozenci, z čehož pramení sebeobviňování. Některé ženy mohou mít i problémy se spánkem. Příznaky začínají obvykle 3.–4. den po porodu, vrcholí 5.–7. den a vymizí do 12. dne. Pokud příznaky trvají déle, než 14 dnů mohou znamenat riziko rozvoje vážnější poporodní deprese.

Poporodní deprese se většinou objevuje za 6–12 týdnů po porodu, ovšem může se vyskytnout až do jednoho roku poté. Její příznaky jsou nadměrná únava až vyčerpanost, podrážděnost, sebevýčitky, úzkost, pocity nejistoty a strachu, někdy se mohou dostavit fobické příznaky. Zpočátku smutná nálada se může postupně rozvíjet do deprese různé hloubky. Deprese často zůstává na mírné či středně hluboké úrovni. Mezi biologické rizikové faktory patří předchozí epizoda deprese (až 30 % žen, které v minulosti prodělaly depresi, ji rozvine po porodu), depresivní epizoda po minulém porodu (52–62 % žen rozvine novou epizodu po dalším porodu) a depresivní porucha u pokrevních příbuzných. Psychosociálními rizikovými faktory pak jsou nedostatečná sociální podpora, negativní životní události, nestabilita partnerského vztahu a ambivalence týkající se těhotenství.

Poporodní psychóza se objevuje jen výjimečně (1–2 případy na 1000 porodů). Nejčastěji se objevuje 48–72 hodin až po několik týdnů po porodu. Mezi první příznaky patří neklid, problémy se spánkem a podrážděnost, ovšem rychle se začnou objevovat psychotické depresivní nebo manické příznaky s dezorganizovaným chováním, halucinacemi a bludy. Maminka ztrácí kontakt s realitou, je nutná urgentní hospitalizace, jinak jsou jak maminka, tak dítě v ohrožení života. Vzácně se může objevit i manická epizoda se skvělou náladou a nespavostí (Praško, 2003).

2.1.4 Jak předejít či zmírnit deprese

U nás je poporodní deprese stále ještě tabuizována. Jedním z důvodů je jednoznačná ideologie panující v našem kulturním okruhu – skutečnost, kdy matka sděluje „nezvládám to, je toho na mne moc“ bývá často interpretována jako „nejsi dobrá matka“. Nejen z tohoto důvodu je proto velmi důležitá osvěta, a to i mezi porodníky a porodními asistentkami. Tito lidé jsou s matkami nejvíce ve styku a dobrým pozorováním a dotazováním mohou být matkám velkou a první pomocí. Důležité je o problémech mluvit, čím déle zůstane deprese neléčená, tím horší mívá průběh. Léčba trvá zhruba měsíc nebo i více, záleží, jak brzy je zahájena. K pomocným prostředkům patří medikamenty a psychoterapie. Bylo prokázáno,

že depresivní matky negativně ovlivňují vývoj inteligence svých dětí a zvyšují riziko hyperaktivity i regulačních poruch (např. nadměrného pláče). Terapie obvykle zvýší mateřské sebevědomí i pocit vzájemnosti s dítětem (Rodiče, 2006).

Ošetřující personál se do pocitů žen po porodu často neumí vcítit. Časopis *Birth* v jednom článku uvedl, že na citovou podporu, povzbuzení a předávání užitečných informací připadá pouze 9,9 % času, který ošetřující personál s maminkami v šestinedělí stráví (Geisel, 2004, s. 26). Možná varianta by jistě byla zřídit na všech odděleních šestinedělí pozici psychologa, který by se staral o duševní pohodu a tím zmírňoval strach maminek, že nedostojí všem očekáváním a úkolům. Některé soukromé porodnice u nás již tuto pomoc nabízejí.

Dalším důležitým nárazníkem proti prožívání stresu a vzniku úzkosti a deprese je pro maminky na mateřské dovolené dobrá sociální podpora. Potřebují si vybudovat sociální síť, která jim později bude oporou. Důležité je udržovat kontakty, které měly dříve, navazovat kontakty nové, stýkat se s lidmi, komunikovat, hlavně nebýt sama (Praško, 2003).

2.2 Mateřství a izolace

Člověk je společenskou bytostí a ke svému životu potřebuje být mezi lidmi. Speciálně maminky na mateřské dovolené mají potřebu sociálního kontaktu, jelikož jsou často celé dny samy doma pouze s dítětem. Z předchozích informací tedy vyplývá, že další překážkou na mateřské dovolené může být sociální izolace. Sociální izolace je odříznutí nebo podstatné zmenšení kontaktu a komunikace s ostatními, pro něhož se izolace rovná nedostatku sociálních vztahů, resp. určité oblasti sociálních vztahů a může se stát i predispozicí duševního onemocnění (Geist, 1997). Tato sociální izolace se může u matek projevit například tím, že opustí známé prostředí třeba z důvodu stěhování nebo pokud se snaží věnovat pouze dítěti a zapomíná i na svůj soukromý život. Sociální izolace je tak výsledkem absence nebo nedostatku takových sociálních vazeb, ve kterých jsou sdílené společné aktivity a zájmy (tedy především nepřítomnost přátel a známých).

Dá se říci, že izolace matek je v dějinách lidstva novinkou. Dříve byla matka ve většině kultur obklopena v období porodu příbuznými. Ještě v nedávných dobách nebyla žena po porodu nikdy odkázána sama na sebe. Bývalo normální, že příbuzné nebo sousedky mladou maminku podporovaly, pomáhali s domácností, mateřsky o ni pečovaly. Rodinné společenství mělo sice své nátlakové a kontrolní mechanismy, zároveň však poskytovalo i

protislužby: náruč, která dítě pochová, někoho s kým bylo možno se poradit, soukromí a čas se vyspat, něčí rámě na vyplakání (Geisel, 2004).

Osamění matek v moderní společnosti je dána mimo jiné i častým stěhování z místa na místo. Dříve lidé většinou zakládali rodiny v místě, kde se narodili, kde žili jejich příbuzní, přátelé. V současné době je normální, že se lidé stěhují do jiného města či státu například za práci. Staří přátelé a příbuzní jsou daleko a na vztah mezi ženou a mužem jsou kladeny nové nároky v tom smyslu, že jeden má být pro druhého zároveň nejlepším přítelem, sestrou či náhradním rodičem a zároveň při tom zůstat partnerem.

2.2.1 Prostředí

To zda se maminka nebude na mateřské dovolené cítit izolovaně ale naopak příjemně a jak si ji bude užívat, záleží i na prostředí, ve kterém ji prožívá. Některé ženě vyhovuje žít na vesnici v souladu s přírodou, jiná zas preferuje život ve městě. Tento pocit může ovlivnit i to zda je toto prostředí pro matku známé či se musela například stěhovat a hledat si tak nové zázemí a přátele.

Prostředí je termín používaný často s termínem okolí, milieu, okolní svět. Prostředí tedy lze vymezit jako soubor jevů (a procesů), obklopujících člověka během jeho života a majících pro člověka nějaký význam a hodnotu. Představuje velkou skupinu faktorů, s nimiž je člověk v interakci; zároveň představuje soubor vlivů, které se s jiným souborem, souborem dispozic (vloh) podílejí na utváření sociálně-kulturní osobnosti člověka. Sociální prostředí je pak souhrn jednotlivců, kroužků, skupin a jiných pospolitostí, se kterými se osoba ve svém životě stýká a které mají vliv na její chování. Je to prostředí, jež je součástí života člověka v určitém sociální (pod) celku (Geist, 1997).

2.2.2 Život ve městě a na vesnici

Mateřská dovolená je pro maminku velká změna – hledá si nový způsob trávení času, většinou přizpůsobený i dítěti, nový životní rytmus. Pokud je matka navíc v novém prostředí, je to o to náročnější. Zejména zpočátku, než se v novém místě zorientuje, nalezne nové přátele a známé. Ve městě může matka trpět určitou anonymitou, na vesnici je pak někdy složité zapadnout do místní komunity. V izolaci se pak mohou cítit i maminky v tzv. satelitních městečkách.

Život ve městě

Město je specifický typ komunity, charakteristický velkou hustotou sociálně heterogenních obyvatel, v jejichž interakci (sociálních vztazích) převažuje sociální distance, neosobnost a anonymita. Dalšími znaky jsou vysoká dělba práce, integrace specifické právní normy a formální mechanismy sociální kontroly. Od jiných komunit se liší zejména velikostí, druhem integrace, vztahy, strukturou, sociální organizací (Geist, 1997).

Život ve městě dává maminkám výhodu větší možnosti kulturního vyžití, jako např. hřiště, plavecký bazén či kino a také nabídka aktivit pro maminky na mateřské dovolené je zde většinou větší než na vesnici. Navíc maminky nemusí řešit problém s dopravou a mají větší šance získat po mateřské dovolené zaměstnání. Pro některé maminky však může být problémem městský způsob života, který je více neosobní, anonymní a účelový. Není zde tolik kladen důraz na osobní vztahy, spíše zde roste počet profesionálních vztahů.

Život na vesnici

Z hlediska sociologie je vesnice charakterizována především specifickým typem komunity, tzv. venkovskou komunitou, která se od městské vymezuje těmito znaky: vyšší mírou vzájemné sociální závislosti, menší variabilitou profesních možností, menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility, silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociální změně, silnější determinací přírodním prostředím (Maříková, et al., 1996).

Život na vesnici má pro maminku s dětmi velkou přednost v tichém a zdravém prostředí a větší možnosti vycházek do přírody. Problém ovšem může nastat ve volnočasových aktivitách dětí, kdy na vesnicích mohou chybět zájmové kroužky a rodiče tak musí vozit svoje děti do města. Nastávají poté problémy s dopravní obslužností a většina maminek je z časových důvodů vázána na vlastní automobil. Problémy také nastávají při hledání zaměstnání po mateřské dovolené, jelikož maminky často dojíždí do města, ovšem děti navštěvují školky v místě bydliště – tedy na vesnici. Zde jsou provozní doby školky krátké, jelikož zde z minulosti přetrvalo, že matky bývaly často doma s dalšími dětmi nebo zde měli prarodiče, kteří mohli děti vyzvedávat. Skloubit tak zaměstnání a vyzvedávání dětí ze školky bez pomoci prarodičů je téměř nemožné.

„Satelitní městečka“

jde o luxusní domy za městem, které se u nás začaly stavět před více než deseti lety. S okolními vesnicemi však tato městečka nesplynula. V podstatě se jedná o paláce s ohromnou zahradou obehnanou zdí, uvnitř je pak veškerý luxus včetně sportovního vyžití. Sousedé se navzájem většinou nedruží, za zábavou a za prací se jezdí do města. Tyto domy obývají ženy, které většinou nepracují, jelikož mají úspěšné muže. Často jsou tyto ženy časem frustrované a trpí samotou, protože se přistěhovaly z centra města či sídliště. Na život o samotě nebyly připraveny. K výchově dětí často zaměstnávají „au-pairky“ (Růžičková, 2005).

Těmto ženám v domácnosti se říká „zelené vdovy“. Výraz „zelená“ je odvozen od toho, že manželé vyvezli své ženy z měst a usadili je v zeleni nových osad, a slovo vdova pak proto, že žijí jako vdovy. Dny tráví samy, jelikož jejich muži jsou pracovně a společensky velmi vytížení. „Zelené vdovy“ se cítí osamělé a zároveň provinilé. Měly by být vlastně spokojené, mají krásné domy a dostatek peněz, přesto nejsou šťastné. Vznikla tak nová vrstva klientek partnerských poraden a terapeutických středisek (Wilková, 2006).

2.2.3 Zmírnění sociální izolace – volný čas

Každá žena s dítětem ví, že pojem mateřská dovolená není relevantní. O dovolené se dá mluvit jen stěží. Každodenní starosti o dítě a chod domácnosti a hlavně určitý stereotyp těchto prací je zcela jistě vyčerpávající. Každá žena tak může zažít pocity, že žije pouze mezi „čtyřmi zdmi“. Ke zmírnění sociální izolace maminek na mateřské dovolené přispívá trávení volného času. Pod tímto pojmem si asi každá žena představí něco jiného, záleží na životním stylu a hodnotách každé maminky. Pro některé může být i práce v domácnosti určitou formou trávení volného času, pro jinou jsou to zas různé zájmové kroužky či studium. Dle Pávkové (2002) je volný čas odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti či zájmové vzdělání.

S dítětem mohou maminky trávit volný čas například v mateřských centrech, komunitních centrech pro rodinu či hernách. V posledních letech se tato centra zakládají nejen ve městech, ale i na vesnicích. Většinou je zakládají aktivní maminky na mateřské dovolené. Vyměňují si zde pak například zkušenosti s výchovou dětí, vymýšlí aktivity pro děti i pro sebe, navazují nová přátelství, inspirují se, oceňují se navzájem. Každá maminka by si

ovšem ve svém rozvrhu měla udělat místo i pouze sama pro sebe. Stačí pár hodin týdně, zajít si například zacvičit či do nějakého zájmového kroužku, či jen relaxovat.

Ženy mohou čas na mateřské dovolené využít i ve prospěch něčeho nového – začít studovat, založit různé kroužky pro děti či pro dospělé. Nakonec třeba zjistí, že je to naplňuje více než například předešlé zaměstnání a začnou se této činnosti věnovat i po skončení mateřské dovolené.

2.3 Architektonické bariéry a bariéry v myšlení lidí

Tak jako k mamince patří dítě, patří k ní v dnešní době (a naší společnosti) neodlučitelně i kočárek. Jízda s kočárkem je další dovedností maminky a teprve s ním si člověk uvědomí, kolik nepřístupných míst se v okolí nachází, čemu všemu musí denně čelit například vozíčkáři, staří lidé či lidé o berlích. Právo pohybu se tak stává tvrdou realitou a nikoliv pouze heslem na papíře.

2.3.1 Právo pohybu

Každý člověk má právo na svobodu pohybu, což je také uvedeno v Listině základních práv a svobod v článku 14: „*Svoboda pohybu a pobytu je zaručena*“. Legislativní zakotvení tohoto práva tedy existuje, přesto se spousta lidí díky různým bariérám, ať již architektonickým či jiným, svobodně pohybovat nemůže a jsou určitým způsobem diskriminováni. Jedná se především o osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace, které vymezuje vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb v § 1 odst. 1 jako „*osoby s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osoby pokročilého věku, těhotné ženy, osoby doprovázející dítě v kočárku nebo dítě do tří let*“.

Každý z těchto lidí musí docházet do veřejných budov – úřadů, škol, zdravotnických zařízení; každý má také různé zájmy a chce navštěvovat různá zařízení jako kina, plavecké stadiony či knihovny. A všichni tito lidé se musí také nějakým způsobem dopravovat. Při všech těchto výše uvedených aktivitách se bohužel často setkávají s různými bariérami. Základní podmínkou pro zapojení těchto lidí do života společnosti je přístupnost prostranství a objektů, jejich užívání a možnost volně se v nich pohybovat. Jak uvádí Šindelářová (2003, s. 19) „*Člověk se zdravotním postižením či sociálním handicapem má*

stejně potřeby jako všichni ostatní, jenom pro jejich uspokojení potřebuje určité podmínky. Svoboda pohybu je pro občany základním předpokladem pro přístup k dalším svobodám, jako je vzdělání, shromažďování, práce, léčení, kulturního či jiného společenského vyžití“.

2.3.2 Bezbariérové prostředí

Jak už sám název vypovídá, bezbariérové prostředí by mělo být prostředím bez zbytečných bariér, tzn. prostředí přístupné všem lidem tak, aby se v něm mohly pohybovat všechny osoby bez ohledu na případný handicap. Jak uvádí Daniela Filipiová (2002) ve své knize – bezbariérové prostředí je z hlediska možnosti dobrého pohybu a orientace vstřícné pro každého bez rozdílu a mělo by být v každé vyspělé společnosti samozřejmostí.

Co se týče tvorby bezbariérového prostředí, vešla v platnost dne 18. 11. 2009 „bezbariérová vyhláška“ č. 398/2009 Sb., která nahradila vyhlášku 369/2001 Sb. Tato vyhláška již bere na vědomí i maminky s kočárky, mj. například v § 4 odst. 3: „*U staveb pro obchod, služby a zdravotnictví musí být vyhrazená stání pro osoby doprovázející dítě v kočárku v minimálním počtu 1 % stání z celkového počtu stání...“* nebo v §7 odst. 2 „*Stavby určené pro děti do tří let s hygienickým zařízením pro veřejnost musí mít nejméně jednu přebalovací kabinu v oddělení pro ženy a nejméně jednu přebalovací kabinu v oddělení pro muže, popřípadě nejméně jednu přebalovací kabinu přístupnou ze společného prostoru...“* Že společnost již myslí i na maminky s kočárkem je jistě velkým přínosem a krokem k lepšímu povědomí veřejnosti.

*Obrázek 1 Symbol zařízení
nebo prostoru pro osoby
doprovázející dítě v kočárku*

*Obrázek 2 Symbol prostoru
s přebalovacím pultem*

Architektonické bariéry jdou ruku v ruce s bariérami v myšlení lidí. Často se stává, že výtvarný efekt budovy vítězí nad její praktičností. Zejména tedy architekti a projektanti by se měli učit potřebám lidí a navrhovat stavby tak, aby opravdu sloužili všem lidem bez ohledu na jejich handicap. *„Dokud budou mezi lidmi bariéry psychické, dokud společnost jako taková nepochopí, že její nedílnou a plnohodnotnou součástí jsou i lidé s handicapem, odstraňování architektonických bariér bude těžkopádné a složité“* (Filipiová, 2002, s. 2).

2.3.3 „Kočárková diskriminace“

Jak již bylo výše uvedeno, kočárek patří neodlučitelně k mamince tak jako například vozík k vozíčkáři. A teprve s kočárkem člověk pozná, kolik nástrah a bariér čeká na ulicích, v dopravě či budovách a kolik je mezi lidmi bezohlednosti k lidem „na kolečkách“ ať jsou to již maminky s kočárkem či vozíčkáři. Co například pomůže snaha města odstranit bariéry u chodníků sjezdy pro kočárky či sníženými obrubníky, když před nimi parkují bezohlední řidiči. A když už maminka na jedné straně sjede, čeká ji auto na straně opačné. Při snaze toto auto objet zjistí, že mezi auty je tak malá mezera, že s kočárkem prostě neprojde (Šindelářová, 2007).

Dalším velkým problémem maminek jsou obchody. Často se stává, že maminkám je vstup do ochodů s kočárkem zakázán. Málakterá maminka by dnes nechala kočárek i s dítětem před obchodem. U malých obchůdků, kde se nevejde kočárek mezi regály, se to dá pochopit, přesto by stačilo snad ne tak moc složité řešení – malý prostor u pokladny, kde si maminka může postavit kočárek a jít si nakoupit. U velkých obchodů, kde se maminka s kočárkem vejde, je zákaz s kočárkem určitou diskriminací. Je to stejné, jako kdybyste zakázali do obchodu vstup vozíčkáři. Dalším vysvětlením obchodníků, proč maminky do obchodu nepustit, je argument, že maminky s kočárky kradou! Zloději jsou přece v každé sociální skupině a navíc proti krádeži se obchodníci mohou chránit například ochrannými prvky. Problém bude asi jinde – vždy je to o ochotě lidí.

Co by si lidé měli dále uvědomit je fakt, že spousta maminek nemá babičku či někoho blízkého na hlídání dětí a využívat hlídací agentury si nemohou dovolit všechny maminky. Musí proto téměř vše zařizovat i s dítětem. Mělo by být tedy v dnešní době naprostou samozřejmostí, že se maminky dostanou s kočárkem na úřad, poštu, k doktorovi či do lékárny. Potěšující je skutečnost, že maminky s kočárky vzaly na vědomí některé restaurace, cukrárny a hospůdky, kde se začínají objevovat hrací koutky, židličky pro děti a někdy i

místo na přebalení dítěte. Bohužel je těchto míst stále žalostně málo a opět i v tomto případě spíše záleží na vstřícnosti personálu k dětem než na samotném vybavení restaurace či cukrárny.

S trochou nadsázky by se dalo říct, že v momentě kdy se maminka s kočárkem rozhodne cestovat městskou hromadnou dopravou, stává se „neviditelnou“. Při nástupu do dopravního prostředku začne na lidi působit jako odstředivá síla a všichni nastupují jinými dveřmi. Naštěstí již jezdí i nízkopodlažní autobusy či trolejbusy, a pokud je k tomu i vhodný obrubník může maminka na některých místech nastoupit i bez cizí pomoci. Další skutečností, ze které mohou mít maminky radost, jsou parkovací místa, vyhrazeny pro maminky s dětmi na parkovištích u některých supermarketů (viz fotodokumentace v příloze II.). Že by se blýskalo na lepší časy?

Na závěr této kapitoly se vraťme k zákazu kočárků. Některé maminky zatím možná netuší, že existuje piktogram „s kočárkem vstup zakázán“. Většina těch, které se s ním setkaly, nebo se o něm doslechly, berou tento piktogram jako diskriminující. V některých případech by se snad daly přivířit oči, dá se pochopit, že třeba malý obchůdek se nepřestaví na velký. Proč ale rovnou používat tento piktogram a nenapsat třeba nějakou „milou omluvnou cedulku“, přinejmenším je to vhodnější řešení. Nebavíme se zde samozřejmě o místech, kde jde o bezpečnost a zdraví (např. staveniště), jsou ovšem místa, kde se tento zákaz dá považovat za legální diskriminaci. A bohužel pokud budou existovat bariéry v myšlení lidí, budeme se nejspíše s tímto zákazem setkávat nadále.

Obrázek 3 Zákaz vstupu s kočárkem

3 SLAĎOVÁNÍ RODINNÉ A PRACOVNÍ ROLE ŽENY

V současné době se stále diskutuje o slučitelnosti dvou „kariér“ zaměstnání a rodiny. V souvislosti s tím je také poukazováno na problematiku genderové rovnosti a rovných příležitostí.

3.1 Česká rodina

„Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užívání pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“ (Kramer in Sobotková, 2001, s. 22).

Česká společnost chápe rodinu jako instituci, která vzniká teprve narozením dětí, ať již jsou žena a muž oddáni, či nikoliv. Soužití bezdětného páru nebo jiné uspořádání společně hospodařících osob je obecně nazýváno „domácnost“. Ta v sobě zahrnuje všechny typy rodinných soužití (Tuček in Čermáková et al., 2002).

V průběhu devadesátých let u nás dochází k významným demografickým změnám rodinného chování. Tyto změny jsou spojovány s transformací české společnosti. Tato transformace proměnila životní podmínky, postoje a hodnoty lidí. Došlo k pluralizaci životních strategií, nárůstu statusové hierarchie ve společnosti a omezení dříve státem poskytovaných výhod při založení rodiny na minimum. Rodina však nepřestává být nejdůležitější součástí života většiny Čechů, ale stává se zároveň prostorem k naplnění individuálních životních plánů (Čermáková et al., 2002).

V současné době uzavírají mladí lidé manželství čím dál později, případně k němu ani nedojde a žijí tzv. „na hromádce“. Mladí lidé často preferují soužití na zkoušku, zkouší, jak jim vztah po všech stránkách bude fungovat a teprve až se rozhodnou mít děti dojde případně k manželství. Odkládání manželství je dáno příležitostmi, které dnešní mladí lidé mají – mohou studovat v zahraničí, vzdělávat se, cestovat, realizovat své sny. Mladí lidé si chtějí nejdříve vybudovat dobrou pozici na trhu práce a zmírnit ekonomickou nejistotu, kterou by jim rodina přinesla. Není divu, že preferují nejdříve kariéru a dobré ekonomické

zajištění pro budoucí rodinu jako např. bydlení a dobré postavení v práci, jelikož ekonomická transformace ztížila podmínky založení rodiny pro mladou generaci.

3.1.1 Prorodinná politika

Jak už bylo výše uvedeno, současná společnost prorodinné politice nepřeje. Bývalý ministr práce a sociální věci Petr Nečas (ODS) sice vytvořil „prorodinný balíček“, který měl původně platit od 1. 1. 2010, ovšem platnost tohoto balíčku je díky situaci na politické scéně stále v nedohlednu. Tento balíček navrhoval výrazné snížení slevy na sociálním pojištění pro částečné úvazky, podmínky pro firemní školky a miniškolky, pro vzájemné hlídání dětí či zavedení otcovské dovolené. Měl být receptem ministerstva práce a sociálních věcí na nedostatek místa ve školkách či rozpad jeslí (financinoviny, 2009).

Zajímavé řešení by mohl přinést níže uvedený názor. I když třeba nikdy realizován nebude, měli bychom ocenit, že někdo tuto myšlenku vyslovil a zabýval se možnostmi prorodinné politiky. *„Změny ve vztahu k rodičovství a možnost je účinně plánovat i vyloučit se promítly do sociálního makroprostoru – i dovnitř rodiny“*. Věková struktura společnosti se díky nízké porodnosti mění. Politická váha ošetřuje lépe zájmy svobodných, bezdětných a starých, než potřeby rodin s malými dětmi, což poté působí jako zpětná vazba a tlačí na snižování porodnosti. Není lehké najít účinný nástroj změny pro populační vývoj. Jeden takový nástroj popsal Stein Ringen v knize *Občané, rodiny a reforma* (1997). Tento nástroj musí být dle něj radikální a nepřijatelný, aby byl účinný: dát volební právo dětem. Toto právo by bylo do jejich věku plnoletosti (či věku právní odpovědnosti) delegováno na jejich matky případně na toho z rodičů, který o ně pečuje. Tento názor není nesmysl. Jistě by stálo za to, změnit nedemokratický stav, kdy pět lidí, je-li to rodina se třemi dětmi, má stejné dva hlasy a stejný vliv na správu věcí veřejných jako má bezdětný pár, tedy 2 lidé. Zcela jistě by pak mohli lépe změnit protirodinné klima, které současný politický stav přináší (Možný, 2006).

Pokud se někomu jeví výše uvedený názor jako nesmyslný, ať se zamyslí a zadívá do minulosti. Dříve bylo například nemyslitelné volební právo pro ženy, které je dnes samozřejmé. Ringenův názor je zcela jistě pokrokový a mohl by přinést své „ovoce“ prorodinné politiky, otázkou však zůstává, zda se někdo pokusí o jeho realizaci.

3.2 Role v české rodině

V české rodině jsou role založeny na stereotypně udržované genderové konstrukci mužských a ženských vlastností, kompetencí, možností a strategií. V podstatě jde o přisouzení soukromé sféry rodiny a rodinných vztahů ženě a veřejné sféry vyjednávání a rozhodování muži. Za chod domácnosti nese odpovědnost žena, za finanční podporu muž. U ženy se předpokládá, že bude vykonávat a organizovat všechny v domácnosti nezbytné činnosti. Tyto práce v domácnosti jsou českou společností považovány za samozřejmou a její hodnocení a význam je v české společnosti velice nízký. Toto rozdělení se však začíná pozvolna proměňovat. Současná generace žen a mužů zakládajících rodiny a domácnosti si začínají uvědomovat možnost profesní realizace žen. Mladá generace je tak mnohem více, alespoň zpočátku společného soužití, nakloněna rovnoměrné dělbě práce a odpovědnosti za domácnost. Tato generace je z hlediska rozdělení práce v domácnosti vcelku rovnoprávně zaměřena. Genderová socializace se ovšem ukazuje při volbě studijního oboru a samotného pracovního prostředí, kdy velká část žen volí takovou práci, která bude později slučitelná s jejich odpovědností za domácnost a péči o děti. Mladí muži se pak snaží najít takovou práci, aby v budoucnu bez problémů zajistili rodinu (Čermáková et al., 2002).

Důsledné rozdělení rolí mezi pohlavími se v současné době setřelo. Od každé ženy se již automaticky nepředpokládá, že bude matkou, stejně tak se neočekává, že se každý muž chopí role ochránce a živitele rodiny a bude se s ní umět ztotožnit. Možnost volby jiného způsobu života, než kterým žili naši předkové a rodiče, nám teoreticky poskytuje představu, že si životní cestu volíme sami. Přestože se však společenské poměry zvolna mění, skloubit sny o sebeuplatnění s realitou není vůbec jednoduché, zejména v případě rodičovství, které je tak málo ceněno. Ženy jsou v naší společnosti pod relativně silným tlakem a jen málokterá se odváží považovat za šťastnou „jen jako matka“. Musí být přinejmenším „superžena“, manažerka doma, v práci i s dětmi a navíc stále atraktivní partnerka. Stejně tak se od mužů očekává, že nebudou pouze vydělávat na rohlíky, ale musí být zároveň i citlivými partnery a otci. Časově náročné hledání nové rovnováhy může být i pro nejstabilnější partnerství tvrdou výzvou (Geisel, 2004).

3.3 Mateřství jako bariéra v zaměstnání

Tvrzení, že mateřství může být bariérou v zaměstnání, se někomu může zdát přehnané. Mateřství ovšem pro spoustu žen opravdu překážkou v zaměstnání je. Podívejme se, jak se zaměstnavatelé obvykle na uchazečky o práci dívají: pokud je dívka po škole a bezdětná, je neperspektivní, jelikož brzy určitě odejde na mateřskou dovolenou a nemá praxi. Pokud se jedná o matku s malými dětmi, je zde problém s flexibilitou. Matky s dětmi většinou nemohou dělat tolik přesčasů a navíc hrozí, že budou občas doma s dětmi na paragrafu. Žena, která má již děti odrostlé, je zase neperspektivní z důvodu vysokého věku. S trochou nadsázky by se dalo říct, že ideální uchazečka o zaměstnání by měla být žena již s odrostlými dětmi, při tom ale mladá, atraktivní, s praxí. Ženy navíc musí při pohovoru o práci často čelit diskriminačním otázkám typu „kdy hodláte založit rodinu“, „jak budete řešit případnou nemoc dítěte – máte babičku na hlídání?“ apod.

3.3.1 Harmonizace práce a rodiny

Bezkonfliktní sladění rodiny a práce je ideálem snad každého rodiče. Věnovat se práci i rodině je složité a tak se nabízí otázka jak rozdělit svou pozornost a svůj čas mezi tyto dvě složky. Každá žena na mateřské dovolené by si měla udržovat kontakt se svou profesí, se svým zaměstnáním a sledovat vývoj. Pokud již ví, že se z nějakého důvodu nevrátí zpět do předchozího zaměstnání, měla by zavčas přemýšlet o nových možnostech, rekvalifikaci, kurzech. Než žena nastoupí zpět do práce, měla by si zjistit, zda zaměstnavatel umožňuje nějaká opatření pro sladění rodinného a pracovního života jako je např. pružná pracovní doba či benefity a požádat o ně. V případě, že taková opatření sám nenabízí, měla by zkusit o tyto opatření požádat.

Jak již bylo uvedeno výše, sladění role matky a zaměstnané ženy není jednoduché. Toto sladění je ovlivněno spoustou faktorů – zda je matka samoživitelka, zda má podporu v partnerovi a rodině, nabídkou jeslí a školek či jiných zařízení pro hlídání dětí, zda musí dojíždět apod. Nejschůdnějším řešením by mohla být kombinace různých forem rozložení pracovní doby nejlépe u obou rodičů. Podívejme se na možnosti, které se nabízí v našich podmínkách (Čermáková et al., 2002):

Pružná (klouzavá) pracovní doba, která se nejčastěji využívá v administrativě, na vedoucích a řídicích pozicích. Více je využívána ve státní či veřejné správě, než ve sféře podnikatelské.

Výhodou je, že o posunu pracovní doby spolurozhodují sami zaměstnanci. Určitě by tedy bylo žádoucí, zavést tuto pružnou pracovní dobu všude tam, kde tomu nebrání provozní důvody, jelikož zejména ženám by usnadnila jejich fungování v práci i rodině.

Řešením mohou být částečné úvazky, které využívají častěji ženy než muži, ale přesto u nás nejsou moc rozšířené. Představují výrazné riziko pro kvalifikovanou pracovní sílu z důvodu zpomalení pracovního postupu a kariéry. Nezaměstnané ženy s malými dětmi by často kratší pracovní úvazky přijaly, ovšem zaměstnavatelé tuto možnost nabízejí sporadicky. Problémem u částečných úvazků může být to, že snížení pracovního úvazku neznamena vždy adekvátní snížení pracovních povinností, a tak bývá spjato s přesčasovou prací. Také se občas nevyplatí z důvodu dojíždění, kdy náklady na čas a finance omezí výhody částečného úvazku.

Další možností by mohlo být stlačení pracovního týdne, které by se dalo kombinovat s pružnou pracovní dobou. Jednalo by se o čtyřdenní pracovní týden i za cenu prodloužení současné délky pracovního dne, tj. 9–10 hodinový, posléze 8–9 hodinový pracovní den po čtyři dny v týdnu. Snížení pracovního týdne o den znamená nárůst volna, které může být využito pro rodinu. Tato forma bohužel zatím není nabízena.

Sdílení pracovního místa je zatím velice málo rozšířená a preferovaná forma práce. Dalo by se o ní uvažovat tam, kde je dost zájemců o pracovní místa, která jsou však zároveň lukrativní. Při uspořádání 4+4 se nedosahuje tak vysoká produktivita práce a při uspořádání 6+2 je výhodná z finančního hlediska jen pro jednoho.

Určitým řešením je práce doma, ovšem pro ženy má i své nevýhody. Práce doma představuje pro ženy daleko větší zátěž z hlediska organizace práce, jelikož u nich dochází v daleko větší míře než u mužů k prolínání péče o děti a rodinu s jejich prací, což může, ale také nemusí být výhodou. Při této formě práce by musel partner být ochotný převzít alespoň část dne péči o děti a domácnost, aby nedocházelo k napětí a nervozitě. Neostré ohraničení práce pro peníze s péčí o rodinu a děti, prolínání práce s „volnem“, resp. s dobou, kdy ostatní zpravidla nepracují (večery, víkendy, noci) může vést k pocitu nespokojenosti a přetíženosti. Nevýhodou pro ženu je také omezení sociálních kontaktů, jelikož je připoutaná k domovu, zejména jsou-li děti malé.

3.3.2 Rovné příležitosti

Socialistická politika předlistopadové doby značně zkomplikovala prosazení genderové rovnosti v období postkomunistické transformace, kdy v České republice přetrvávalo všeobecné mínění, že formální rovnost žen a mužů byla dosažena již za socialismu. Právní podpora rovnosti mezi muži a ženami se během socialismu sice rozvíjela, ovšem ženy byly vystaveny dvojímu břemenu – péči o děti a domácnost a zaměstnání. Proto také existovaly tři aspekty účasti žen v socialistické ekonomice: práce, rodina a sociálně-politický život národa. Dle socioložky Jiřiny Šiklové (in osops, 2010) ve skutečnosti diskriminace existovala, pouze ji zákon nepřipouštěl. Ženy často pracovaly v podřadných zaměstnáních a měly nižší platy než muži. Po roce 1989 se začalo více veřejně diskutovat o lidských právech včetně práv žen a jejich rovných příležitostech. V roce 1997 schválil Parlament České republiky úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen a včlenil ji do právního řádu. Během dalšího desetiletí pak byla přijata celá řada sekundárních právních aktů upravujících rovné příležitosti a rovné zacházení pro muže a ženy. ČR tyto instrumenty aplikovala do domácí legislativy v souvislosti s dohodou o přistoupení do EU. Proces harmonizace v této oblasti byl zahájen schválením novely zákona o zaměstnanosti a zákoníku práce. V dubnu 1998 vláda přijala program Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí mužů a žen. Souhrnná zpráva programu uvádí, že úspěšnost prosazování rovnosti mužů a žen předpokládá zejména neustálé zvyšování obecného povědomí o podstatě a obsahu principu rovného postavení žen a mužů se zvláštním důrazem na zvyšování generové senzitivity státních úředníků odpovědných za tvorbu dílčích věcných politik. V této souvislosti zůstává základní prioritou důsledné prosazování a naplňování principu rovných příležitostí v praxi. Hlavními cíly, kterých by měla Česká republika dosáhnout i nadále zůstává odbourávání genderových stereotypů v myšlení české populace a posilování povědomí o rovných příležitostech mužů a žen, zvýšení počtu žen v rozhodovacích pozicích, zlepšení sladění rodinného a pracovního života, odstranění diskriminačního jednání na trhu práce a v zaměstnání, zlepšení prevence a ochrany v oblasti domácího násilí (osops, 2010).

Existující institucionální mechanismy (tamtéž):

1. Poradní orgány vlády

Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů – je stálým poradním orgánem vlády v oblasti vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže

Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů Rady vlády pro lidská práva – plní úkoly vztahující se k ochraně a dodržování práv žen a mužů v ČR a další úkoly uložené Radou

2. Gender Focal Points – osoby pověřené koordinací resortní agendy genderové rovnosti
3. Oddělení – Odbor rovnosti žen a mužů MPSV
4. Stálé orgány Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Stálá komise pro rodinu – organizuje pro své členy a členky vzdělávací semináře a připravuje návrhy legislativních změn

Stálá komise pro rovné příležitosti – soustředí se na boj s dalšími druhy diskriminace – např. diskriminace na základě rasy, věku, postižení, národnosti...

Aktivity občanské společnosti

Významnou roli při prosazování principu rovných příležitostí pro muže a ženy hrají nevládní neziskové organizace. V ČR se otázkám genderové rovnosti věnují hlavně následující organizace: Aperio (www.aperio.cz), Asociace podnikatelek a manažerek (www.apmcr.cz), Český helsinský výbor (www.helcom.cz), Český svaz žen (www.csz.cz), Evropská kontaktní skupina v ČR (www.eks.ecn.cz), Fórum 50 % (www.padesatprocent.cz), Gender Studies, o.p.s. (genderstudies.cz), Liga lidských práv (www.llp.cz), Liga otevřených mužů (www.ilom.cz), Nadace Open Society Fund Praha (www.osf.cz), Národní centrum pro rodinu (www.rodiny.cz), Nesehnutí (www.nesehnuti.cz), Otevřená společnost, o.p.s. (www.otevrenaspolecnost.cz), Profem, o.p.s., Unie katolických žen (ukz.katolik.cz), Žába na prameni (www.zabanaprameni.cz).

4 POTŘEBY ŽEN NA MATEŘSKÉ DOVOLENÉ

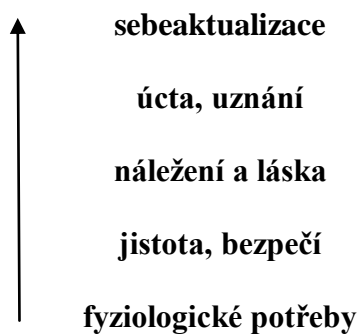
Mateřství je významným obdobím každé ženy. Je to zásadní životní zlom, který s sebou přináší změnu hodnot, životního stylu, režimu. Tyto změny se od běžného života bez dítěte projevují také poněkud odlišnými potřebami, které ženy-matky mohou pociťovat.

„Potřebou nazýváme pociťovaný, resp. prožívaný nedostatek nebo nadbytek něčeho. Potřeby jsou nejdůležitějším druhem motivů. Potřeba je provázena vnitřním duševním napětím, které nás vede k určitému chování, jehož cílem je uspokojení potřeby.“ (Kohoutek, 2009). Potřeba je něčím, co lidská bytost nutně potřebuje pro svůj život a vývoj. Prožívání nedostatku ovlivňuje veškerou psychickou činnost člověka – myšlení, pozornost, emoce, a tím vytváří vzorec chování jednotlivce. Lidské potřeby nejsou neměnné, kultivují se a vyvíjejí a každý jedinec vyjadřuje a uspokojuje potřeby svým způsobem. Potřeba jako projev nedostatku vyjadřuje stav organismu, který startuje proces motivace. Motivaci pak můžeme označit jako proces, který určuje směr, sílu a trvání určitého chování a jednání. Pro motivaci u jednotlivce je určující sociální prostředí rodiny, způsob výchovy, hierarchie hodnot – to vše určuje také potřeby jednotlivce, způsob jejich vyjádření a uspokojování (Trachtová, 2004).

4.1 Klasifikace potřeb

Existuje celá řada třídění potřeb, z nichž nejznámější je teorie potřeb amerického psychologa A. Maslowa. Hierarchické uspořádání těchto potřeb je dáno vývojově (základní a vývojově vyšší potřeby) a naléhavostí, s jakou vystupují ve vědomí.

Hierarchická teorie potřeb

(Nakonečný, 2004, s. 469)

Pokusme se nyní podívat, co se pod jednotlivými potřebami může konkrétně „skrývat“, jaké potřeby mohou mít ženy na mateřské dovolené a jaké obtíže může způsobovat jejich nenaplnění. Podkladem pro vysvětlení jednotlivých potřeb jsou informace z knihy od E. Trachtové (2004), doplněné vlastními zkušenostmi:

Fyziologické potřeby – kromě základních fyziologických potřeb, které jsou nutné pro přežití jako je například hlad či žízeň, potřebují ženy zejména v prvních měsících po porodu spánek. Spánek a odpočinek jsou nezbytné pro zachování psychického i fyzického zdraví, jsou obranným mechanismem proti vyčerpání organismu. Změna časového rozvrhu spánku může vyvolat pocit tělesné únavy, narušuje běžný životní styl a ženy mohou být proto podrážděné, nervózní a přetažené. Nedostatek spánku může být také jednou z příčin deprese.

Potřeba bezpečí, jistoty – je potřeba vyvarovat se nebezpečí a ohrožení; potřeba ochrany, střechy nad hlavou, potřeba pořádku, zákona, ochrana před nemocemi, nezaměstnaností. V našem případě je to i potřeba informací a orientace, potřeba soběstačnosti, důvěry, klidu a míru. V neposlední řadě je to potřeba po ekonomickém zajištění, nezávislosti, osvobození od strachu. K pocitu bezpečí a jistoty určitě přispívá partner aktivně sdílející rodičovství, sociální opora v širší rodině, přátelé, dobré materiální zázemí.

Nejistota působí na ženu jako stresor, který ovlivňuje adaptační mechanismy ženy. Psychickou odezvou na neuspokojení potřeb jistoty a bezpečí jsou úzkost, strach, hněv a smutek.

Náležení a láska (společenské potřeby) – tyto potřeby se odvíjí od společenské povahy lidí a jejich potřebě po sdružování a touze po přátelství; vedou k touze někam a k někomu patřit, být přijímán a milován. Jde tu především o sdružování, přátelství, lásku, informace, kontakt, příležitost k sociální interakci. Pro ženu na mateřské dovolené je důležitý kontakt s okolím a ostatními lidmi, předávání si informací s ostatními maminkami, aby nedocházelo k sociální izolaci. Maminky by také neměly ztrácet kontakt s lidmi ze zaměstnání, měly by si tyto kontakty udržovat a sledovat jak se jejich profese vyvíjí.

Neuspokojení této úrovně potřeb může ovlivnit duševní zdraví jedince.

Potřeba uznání – je potřeba dosáhnout sebedůvěry, samostatnosti, pozornosti, pochvaly, úcty, dosáhnout úspěchu a respektu (mít úspěch v očích jiných lidí a na tomto základě být sám sebou kladně hodnocen), veřejné uznání dobrého výkonu. Tato potřeba je v dnešní

společnosti obtížně uspokojitelná. Společnost bere u matky na mateřské dovolené (kdy samotný název „dovolená“ je zavádějící) všechny práce týkající se domácnosti, úklidu a výchovy dítěte za samozřejmost, proč tedy chválit. Dnešní matky se snaží být dokonalé, chtějí dobře obstát v roli matky, milenky či zaměstnané ženy, o to víc by měly být nejen partnery, ale i společností oceňovány.

Potřeba seberealizace – potřeba realizovat své záměry a schopnosti, svůj talent, naplnit své možnosti růstu a rozvoje. Ať už je člověk čímkoliv, chce být v této roli úspěšný a zdatný. Mateřství a touha stát se ideální matkou může být pro spoustu žen příležitostí k naplnění seberealizace. Jiné matky zase pouze péče o dítě nenaplní zcela a potřebují se k tomu realizovat i jinak, většinou v zaměstnání. Zde ovšem vyvstává otázka sladění role matky a zaměstnané ženy. Podmínky dnešní společnosti však k tomuto sladění rozhodně nepřispívají.

Pokud nejsou výše uvedené potřeby uspokojovány, může dojít k frustraci či deprivaci. Dlouhodobá frustrace potřeb má téměř vždy nepříznivé důsledky pro duševní rovnováhu. Pro některé matky pak může znamenat určitou překážku v prožívání mateřství.

Naopak uspokojení těchto potřeb vede k duševní pohodě, která je pro maminky důležitá, aby na děti nepřenašely stres a mohly se jim v klidu věnovat a vychovávat.

4.1.1 Duševní pohoda – well-being

Jak už bylo výše uvedeno, pro maminky je velice důležitá duševní pohoda. Tento termín se často používá v pozitivní psychologii a je definován následovně: „*Subjektivní životní pohoda (well-being) je definována jako kognitivní a emocionální vyhodnocení vlastního života (Diener, Lucas, Oishi, 2002). Znamená to, že pohoda je velice širokým pojetím toho, co je pro člověka důležité. Týká se kladných i negativních emocí, afektů, nálad i toho, jak se daný člověk dívá na své plány, na svá očekávání a jejich realizaci*“ (Křivohlavý, 2004, s. 181).

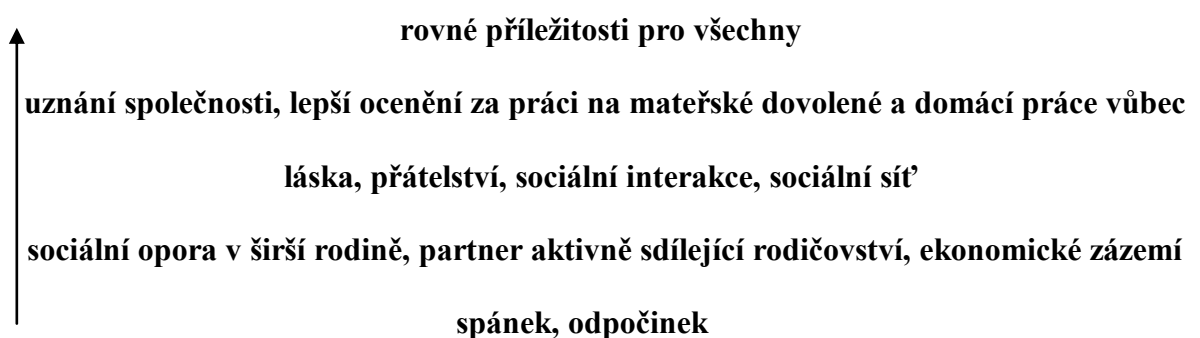
Základní dimenze pojetí „well-being“ jsou psychologické a sociální. Dimenze psychické pohody jsou sebedpřijímání – kladný postoj k sobě samému; osobní růst – cítit se výkonný; účel života – zařadit se v životě tam, kde mohu dobře využít svých schopností; samostatnost – schopnost sám řídit své jednání, hodnotit sám sebe svými morálními hodnotami; vztah k druhým lidem – mít uspokojivé vztahy k lidem, schopnost empatie.

Dimenze sociální pohody pak jsou sociální přijetí – mít kladné vztahy a úctu k druhým lidem; sociální aktualizace – domnívat se, že společnost uskutečňuje něco dobrého, že má v sobě něco kladného; spoluúčast na společenském dění – cítit, že přispívám něčím do „pokladnice lidstva“, že žiji a dělám něco hodnotného pro společnost a že společnost kladně hodnotí, jak žiji a co dělám; sociální soudržnost – přesvědčení, že je v životě určitý řád a logika, nestát stranou společenského dění a zajímat se o něj a o komunitu v které žiji; sociální integrace – cítit se prvkem společnosti, cítit se společností podporován a sdílet společné věci (Snyder a Lopez in Křivohlavý, 2004, s. 181).

Na otázku co je „subjektivní pohoda“ se pokoušejí dát odpověď tři různé teorie. Za prvé je to teorie životních cílů a cílesměrného života, která říká, že člověku je dobře, když má pro co žít, když má dobrý cíl svého snažení. Za druhé je to teorie uspokojování životních potřeb, která poukazuje na to, že neuspokojená potřeba se projevuje napětím, které snižuje pocit pohody. Za třetí je to teorie biologických základů pocitu pohody – genetický vklad, který můžeme u člověka předpokládat (Křivohlavý, 2004).

4.1.2 Hierarchická teorie potřeb matek na mateřské dovolené

Na závěr této teoretické části bakalářské práce a na základě informací v ní uvedené, se nyní podívejme, jak by mohla vypadat hierarchická teorie potřeb matek na mateřské dovolené.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGICKÁ ČÁST

Každý člověk má právo na svobodu pohybu, ovšem ne každý člověk se díky různým bariérám, ať již architektonickým či jiným, svobodně pohybovat může. Na mysli teď nemám pouze handicapované občany – vozíčkáře či nevidomé, ale i starší osoby se sníženou pohyblivostí, děti či matky s kočárky. Každý z těchto lidí musí docházet do veřejných budov – úřadů, škol, zdravotnických zařízení; každý má také různé zájmy a chce navštěvovat různá zařízení jako kina, plavecké stadiony či knihovny. A všichni tito lidé se musí také nějakým způsobem dopravovat. Při všech těchto výše uvedených aktivitách se bohužel často setkávají s různými bariérami. Základní podmínkou pro zapojení těchto lidí do života společnosti je přístupnost prostranství a objektů, jejich užívání a možnost volně se v nich pohybovat.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit zda město Zlín vnímají maminky s kočárky jako dostatečně bezbariérový. Výzkum by měl upozornit na případné nedostatky v přístupnosti veřejných objektů a veřejného prostranství, poukázat na bariérová či špatně přístupná místa. Měl by podat obrázek o tom, jak maminky vnímají přístup ostatních lidí k nim jako maminkám s kočárkem – např. ochota pomoci apod., jak jsou spokojeny či nespokojeny, a dát jim také možnost se vyjádřit. Dále by měl výzkum zjistit, zda maminky nevnímají hůře spíše bariéry v myšlení lidí než architektonické.

Díličními cíly jsou:

- předání výsledků na Magistrát města Zlína
- zveřejnění výsledků na webových stránkách www.rodinavezline.cz
- zveřejnění výsledků v regionálních novinách

Hlavním kritériem pro stanovování cílů této práce je snaha o její praktické využití.

5.2 Hypotézy

H1. Co se týče architektonických bariér a bariér veřejného prostranství, je město Zlín pro maminky s kočárky dostatečně mobilní.

H2. Spíše než architektonické bariéry vnímají maminky hůře bariéry v myšlení lidí.

5.3 Metodika

Hlavní metodou šetření byla dotazníková metoda. Tuto metodu jsem vybrala z důvodu, že mohu oslovit větší množství respondentů než například při použití rozhovoru. Nevýhodou dotazníkové metody je jejich návratnost, která nemusí být 100%. Doplňkovou metodou pak byla analýza elektronických zdrojů, kde jsem se zaměřila na informace z internetových stránek o bezbariérovosti budov ve Zlíně a celkově města Zlína. Poslední metodou byla práce v terénu, kdy jsem maminkami nejčastěji zmiňovaná špatně dostupná místa vyfotila a zakreslila do mapy.

5.4 Příprava a realizace výzkumu

Jelikož maminky s kočárky mají podobné problémy s bezbariérovostí jako vozičkáři, oslovila jsem nejdříve občanské sdružení „Handicap (?)“ Zlín s dotazem zda je bezbariérovost ve městě Zlín nějakým způsobem zmapována. Pan Mgr. Aleš Chudárek byl tak laskavý a odkázal mě na projekt Centra pro zdravotně postižené Zlínského kraje, který je zveřejněn na internetové adrese <http://www.czp-zk.cz/pristupnost-objektu.html> (e-mail, 2. 2. 2009). Zde jsem také našla kontakt na vozičkáře pana Mgr. Romana Herinka, se kterým jsem si dohodla osobní schůzku. Při této schůzce mi pan Herink doporučil obrátit se na pana Veselého z Magistrátu města Zlín, který zpracovává přehled bezbariérovosti budov. Protože jsem sama maminka s kočárkem a dění okolo sleduji již déle, věděla jsem o různých aktivitách pořádaných Sítí mateřských center jako např. „Jak se žije s kočárky (r. 2006)“. Zaslala jsem tedy e-mail na vedení Sítě mateřských center s dotazem, zda podobné aktivity neprobíhaly i ve městě Zlín. Odpověď od paní Pleškové přišla obratem s tím, že naposledy probíhala podobná kampaň v roce 2008 „Město pro děti“, ale mateřská centra ze Zlína se jí nezúčastnila. Přesto mi pro informaci zaslala závěrečnou zprávu z této kampaně (e-mail, 3. 2. 2009).

Dále jsem při hledání informací o bezbariérovosti města Zlín narazila na internetové stránky www.rodinavezline.cz, které jsem si velmi oblíbila. S paní Michaelou Strakovou, od které jsem dostala svolení k použití informací z jejich stránek, jsem pak spolupracovala i při dalším výzkumu – dotazníku.

Informace ze všech výše uvedených zdrojů jsou popsány v další v empirické části v kapitole analýza elektronických zdrojů.

Co se týče dotazníkové metody, probíhal postup následovně. Poté, co jsem si prostudovala literaturu o kvantitativním výzkumu, jsem vymyslela výzkumné otázky. Tyto otázky jsem vytvořila dle vlastních zkušeností maminky s kočárkem a způsobem, abych co nejlépe dokázala odpovědět na cíl výzkumu a stanovené hypotézy. Poté jsem zvolila tzv. pilotáž a zpracovaný dotazník jsem zaslala na zkoušku třem maminkám. Jejich připomínky, které jsem uznala za vhodné, jsem do dotazníku zapracovala.

5.4.1 Výběr výzkumného vzorku

Respondentkami pro můj výzkum byly samozřejmě maminky s kočárky. Tyto maminky nebyly pouze přímo z města Zlín, ale i dojíždějící, jelikož spousta maminek jezdí do Zlína na úřady apod. Jak jsem již výše uvedla, jsem maminka na mateřské dovolené, tudíž jsem tento dotazník rozeslala e-mailem všem maminkám co znám (ty poté svým kamarádkám apod.), dále jsem navštívila různé herny a zařízení pro maminky s dětmi, kde jsem je osobně o vyplnění požádala. Také jsem o pomoc požádala lektorky, které vedou kurzy pro maminky s dětmi a ty mi vyplněné dotazníky přinesly. V neposlední řadě zde musím poděkovat paní Strakové, která mi sama nabídla vyvěšení mého dotazníku na stránkách www.rodinavezline.cz.

Obrázek 4 Uveřejnění dotazníku na www.rodinavezline.cz

5.4.2 Výsledky výzkumu

Šetření dotazníkovou metodou probíhalo v průběhu měsíce února a března 2010. Dotazníků se sešlo 112 a potěšující bylo, že dle dopisů přiložených k dotazníkům se maminkám dotazník líbil. Také často vyjadřovaly naději, že by se snad jejich připomínky mohly i někde zúročit. Dotazníky jsem vyhodnotila a pro lepší přehlednost zpracovala graficky. Nejvíce diskutovaná špatně přístupná místa jsem zakreslila do mapy a nafotila. Výsledky prezentuji v empirické části.

6 EMPIRICKÁ ČÁST

6.1 Analýza elektronických zdrojů

Abychom si udělali představu, kolik maminek s kočárky se může teoreticky pohybovat ve Zlínském kraji a ve městě Zlín, podívala jsem se nejprve na stránky veřejné databáze českého statistického úřadu (www.czso.cz). Ke dni 31. 12. 2009 byl počet obyvatel Zlínského kraje 591 042, počet obyvatel města Zlín byl pak 75 860 (k 1. 1. 2009). Co se týče přímo maminek s kočárky, uvažovala jsem následovně. Pokud zjistím počet narozených dětí ve Zlínském kraji a městě Zlín, můžeme mít přibližně přehled o počtu maminek (přibližně píší z toho důvodu, že některé děti mohou být dvojčata či trojčata...). Počáteční rok 2007 jsem zvolila z důvodu, že děti narozené v tomto roce mohou mít nyní 3 roky, což je většinou nejzazší věk pro používání kočárku. Na výše uvedených stránkách jsem tedy našla následující informace o počtu živě narozených dětí ve Zlínském kraji a městě Zlín.

Tabulka 1 Počet živě narozených dětí ve Zlínském kraji a městě Zlín 2007–2010

	Zlínský kraj	Město Zlín
Rok 2007	6 059	796
Rok 2008	6 261	882
Rok 2009	6 076	814
Celkem	18 396	2492

Zdroj: Český statistický ústav

Z výše uvedené tabulky je patrné, že teoreticky by se ve Zlínském kraji mohlo pohybovat okolo 18 000 maminek s kočárky, z toho přímo ve městě Zlín okolo 2000 maminek.

Dále jsem se zaměřila na získání informací o bezbariérovosti budov a veřejného prostranství ve Zlíně. Pro tyto účely jsou vhodné stránky Centra pro zdravotně postižené Zlínského kraje, na kterých je možno najít mimo jiné i informace o bezbariérovosti budov. Konkrétně na internetové adrese <http://www.czp-zk.cz/pristupnost-objektu.html> můžeme získat informace o 187 budovách v okrese Zlín. Dále se na těchto stránkách můžeme dočíst, že Centrum pro zdravotně postižené Zlínského kraje je na základě Dohody o partnerství

z července 2008 partnerem projektu „Bezbariérové úpravy zastávek ve Zlíně“. Více se pak o tomto projektu dozvíme přímo na oficiálních stránkách města.

Statutární město Zlín má na svých stránkách odkaz na projekty – jak na připravované, realizované tak ukončené. Projekt „Bezbariérové úpravy zastávek ve Zlíně“ (z r. 2008) najdeme v odkazu „projekty v realizaci“. Jak se v projektu uvádí, *„cílem projektu je zpřístupnění veřejné dopravy a zvýšení komfortu cestování hromadnými dopravními prostředky zejména pro osoby se sníženou schopností pohybu nebo orientace, starší osoby a pro rodiče cestující s dětskými kočárky.“* Bezbariérové úpravy se měly dle projektu týkat 11 zastávek a v rámci těchto úprav měly být zastávky osazeny bezbariérovými obrubníky, které umožní maximální vodorovné i svislé přiblížení podlahy vozidla k nástupišti. K tomuto projektu jsem si našla ještě článek na stránkách Dopravní společnosti Zlín – Otrokovice (www.dszo.cz). Zde se v článku ze dne 12. 8. 2009 uvádí, že do konce roku 2009 by občanům mohlo ve městě sloužit až 26 bezbariérově upravených zastávek. Dále je zde i pro maminky s kočárky důležitá informace, a sice že z 38 autobusů nasazovaných v MHD ve Zlíně a Otrokovicích je 35 nízkopodlažních a z 58 trolejbusů je 23 vozidel nízkopodlažních.

Na stránkách města Zlína přibude dle informací od pana Veselého z Magistrátu města v měsíci květnu i seznam bezbariérových budov. Budovy byly lokalizovány a označeny nad mapovými podklady dle dodaného seznamu bezbariérových budov z CZP-ZK. Současně s tím provedl pan Veselý i aktualizaci v rámci budov Statutárního města Zlín, včetně úřadoven. Kritéria stanovovala vyhláška 369/2001 Sb. Ta byla zrušena 18. 11. 2009. Nahrazena byla vyhláškou 398/2009 Sb. s platností od 18. 11. 2009. Kritérií bylo 19. Celkový výsledný počet zpracovaných budov je 178. Z toho 15 jich nemá splněné první kritérium – vstup do objektu bez schodů nebo rampou, ale mají jiné pomůcky a úpravy (e-mail z 13. 4. 2010).

Jako poslední zde uvádím informace ze stránek www.rodinavezline.cz. Tyto stránky založila maminka na mateřské dovolené a cílem je zprostředkovat komplexní informace o službách a aktivitách, které město Zlín rodinám nabízí. Na těchto stránkách v části „Služby“ najdeme kromě jiného seznam úřadů a institucí, dětských obchůdků, restaurací, cukráren, kaváren a čajoven. Ne u všech, ale u mnoha těchto budov je popsáno, zda je přístup bezbariérový, u některých restaurací a cukráren pak zda jsou zde i přebalovací pulty či dětské stoličky. Pro maminky s kočárky je jistě tento web velmi přínosný.

6.2 Analýza dotazníkového šetření

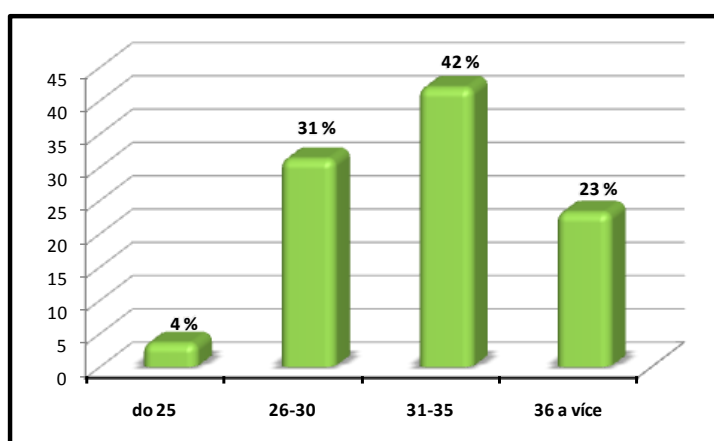
V této části prezentuji vyhodnocení dotazníků, pro lepší přehlednost zpracované i graficky. V dotazníku bylo celkem 21 otázek, z toho 16 uzavřených, 4 polouzavřené, 1 otevřená. Kromě identifikačních otázek jsem se snažila klást otázky tak, aby vyhověly stanoveným cílům výzkumu a aby bylo možno z nich vyvodit potvrzení či odmítnutí mých hypotéz. Výsledky byly interpretovány pomocí programu Microsoft Excell.

Otázka č. 1 Kolik je Vám let?

Tabulka 2 Věk

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
do 25	4	4
26-30	35	31
31-35	47	42
36 a více	26	23
Celkem	112	100,0

Graf 1 Věk

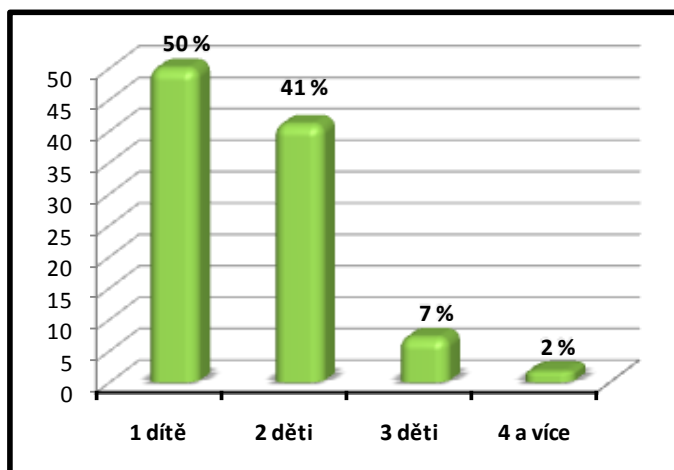

Otázka č. 2 Kolik máte dětí?

Tabulka 3 Počet dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 dítě	56	50
2 děti	46	41
3 děti	8	7
4 a více	2	2
Celkem	112	100

Graf 2 Počet dětí

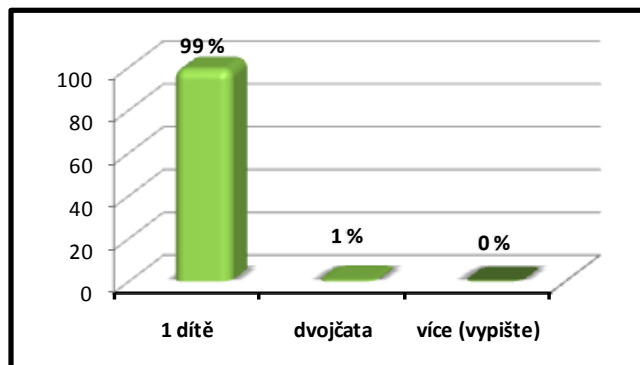

Otázka č. 3 Jezdíte s kočárkem pro 1 dítě, dvojčata, více (vypište)

Tabulka 4 Typ kočárku

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 dítě	111	99
Dvojčata	1	1
Více	0	0
Celkem	112	100

Graf 3 Typ kočárku

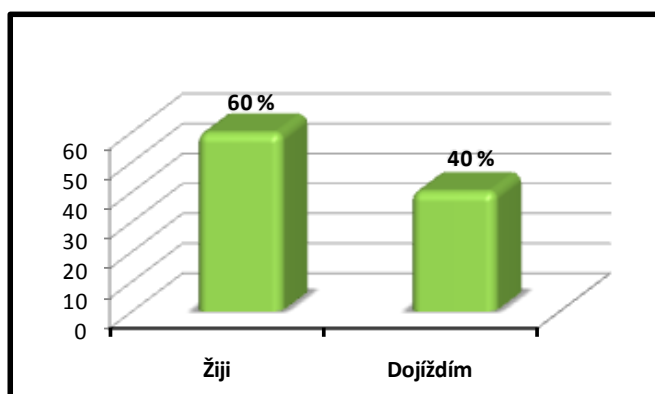
Touto otázkou jsem sledovala, zda se výzkumu zúčastní i maminky, které jezdí s kočárkem pro více dětí a mají tudíž i jiný náhled na bezbariérovost města. Bohužel jak je vidět z výše uvedeného grafu, na dotazník odpověděla pouze 1 maminka (1%) s kočárkem pro dvojčata, ostatních 111 (99 %) jezdí s kočárkem pro 1 dítě.

Otázka č. 4 Ve městě Zlín žijete nebo dojíždíte?

Tabulka 5 Žijete ve městě Zlín?

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Žiji	67	60
Dojíždím	45	40
Celkem	112	100

Graf 4 Žijete ve městě Zlín?

Z výše uvedené tabulky a grafu vidíme, že výzkumu se zúčastnilo

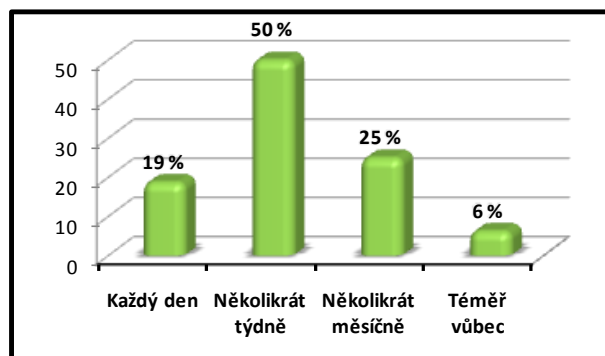
67 (60%) maminek žijících ve městě a 45 (40%) dojíždějících, což je pro výzkum přínosné, jelikož jsme získali pohled z více stran. Maminky žijící ve Zlíně nemusí některé problémy již tak vnímat jako třeba maminky dojíždějící, či naopak, dojíždějícím maminkám nemusí některé problémy tak vadit jako maminkám, které překonávají tyto problémy častěji a již si na ně třeba svým způsobem zvykly.

Otázka č. 5 Návštěvnost města

Tabulka 6 Návštěvnost města

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Každý den	21	19
Několikrát týdně	56	50
Několikrát měsíčně	28	25
Téměř vůbec	7	6
Celkem	112	100

Graf 5 Návštěvnost města

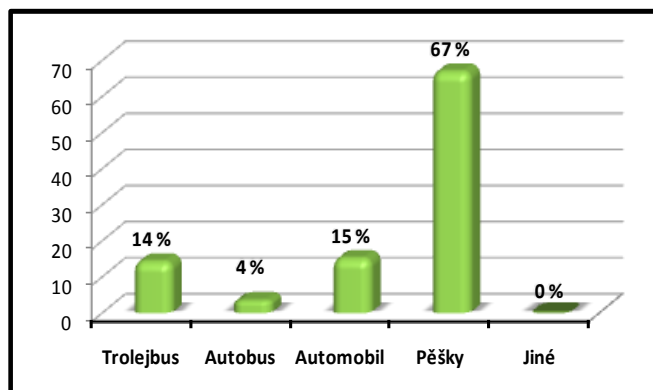
Jak je vidět z uvedeného grafu, respondentky navštěvují město poměrně často – 21 (19%) denně a 56 (50 %) několikrát týdně a 28 (25%) několikrát měsíčně, což je pro výzkum hodnotné, jelikož se dá předpokládat, že město Zlín dostatečně znají. Položku „téměř vůbec“ vyplnilo pouze 7 (6%) maminek.

Otázka č. 6 Jak se po městě nejčastěji s kočárkem pohybujete?

Tabulka 7 Jak se po městě nejčastěji s kočárkem pohybujete?

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Trolejbus	16	14
Autobus	4	4
Automobil	17	15
Pěšky	75	67
Jiné	0	0
Celkem	112	100

Graf 6 Jak se po městě nejčastěji s kočárkem pohybujete?

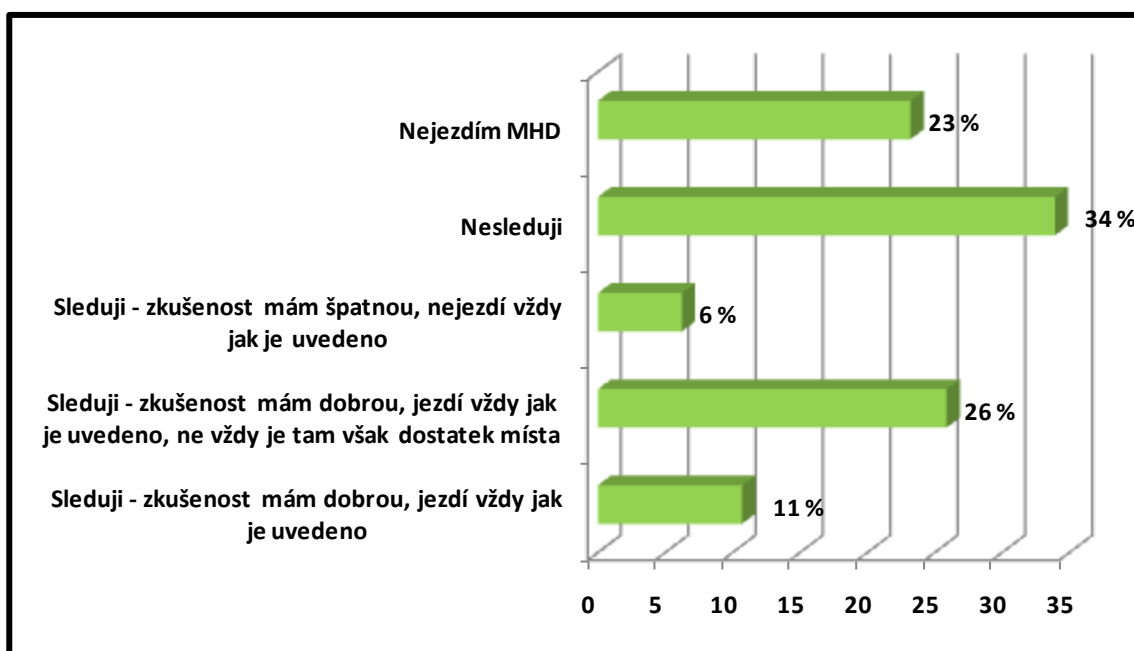
Touto položkou jsem chtěla zjistit, který dopravní prostředek maminky z hlediska mobility po Zlíně preferují, či raději chodí pěšky. Stalo se, že maminky označily jednu z položek, ale do položky „jiné“ napsaly, že jim chybí kombinace pěšky + trolejbus (to byla nejčastější poznámka), jedna maminka poznačila, že kombinuje pěšky + vlak. Jak naznačuje graf, nejčastěji maminky (67%) preferují pohyb pěšky, což je asi s kočárkem nejméně komplikované.

Otázka č. 7 Sledujete před jízdou MHD v jízdním řádu, kdy jezdí nízkoprahové trolejbusy? A jakou s nimi máte zkušenost?

Tabulka 8 Sledování nízkoprahových trolejbusů v jízdním řádu

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Sleduji - zkušenost mám dobrou, jezdí vždy, jak je uvedeno	12	11
Sleduji - zkušenost mám dobrou, jezdí vždy, jak je uvedeno, ne vždy je tam však dostatek místa	29	26
Sleduji - zkušenost mám špatnou, nejezdí vždy, jak je uvedeno	7	6
Nesleduji	38	34
Nejezdím MHD	26	23
Celkem	112	100

Graf 7 Sledování nízkoprahových trolejbusů v jízdním řádu

Jak jsem již uvedla v analýze elektronických zdrojů, disponuje Dopravní společnost Zlín-Otrokovice několika nízkoprahovými trolejbusy a autobusy. Proto mě zajímalo, zda i maminky s kočárky tuto možnost využívají, jestli v jízdním řádu tuto variantu sledují a jaké mají zkušenosti. Z průzkumu vyplývá, že 26 (23%) maminek nejezdí MHD. Překvapující pro mě je zjištění, že dalších 38 (34%) maminek v jízdním řádu tuto skutečnost nesleduje. Dalších 41 (37 %) maminek nízkoprahové trolejbusy (či autobusy) sleduje a co je potěšující,

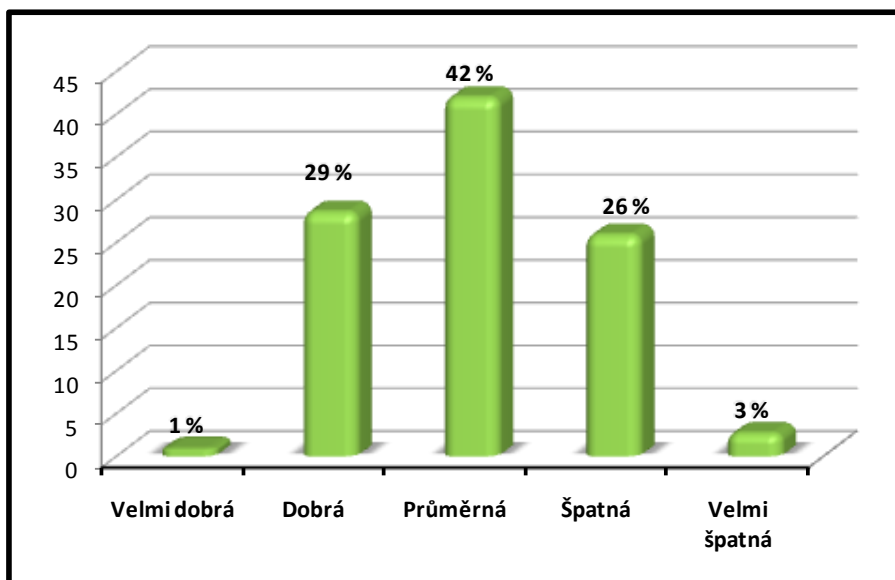
že s nimi mají dobrou zkušenost, i když 29 (26%) z nich uvádí, že ne vždy je tam dostatek místa. Zbylých 7 (6%) mělo někdy špatnou zkušenost s tím, že nízkoprahový trolejbus nejezdí vždy, jak je v jízdním řádu uvedeno.

Otázka č. 8 Co se týče bezbariérového pohybu s kočárkem po městě Zlín (mám teď na mysli veřejné plochy, komunikace – nájezdy na chodníky, překážky v terénu, výškové rozdíly, stav chodníků, přechody, úprava povrchu apod.) hodnotíte jej jako:

Tabulka 9 Hodnocení bezbariérovosti ve městě Zlín – veřejné plochy

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Velmi dobrá	1	1
Dobrá	32	29
Průměrná	47	42
Špatná	29	26
Velmi špatná	3	3
Celkem	112	100

Graf 8 Hodnocení bezbariérovosti ve městě Zlín – veřejné plochy

Jak naznačuje graf, vidí maminky bezbariérovost veřejných ploch, překážek v terénu apod. především průměrně 47 (42%). Pokud bychom chtěli vědět, zda je dle respondentek bezbariérovost veřejných ploch spíše „dobrá“ či „špatná“, tak „dobrá“ vede o 3% (29% proti 26%). Ovšem dáme-li proti sobě položky „velmi dobrá“ a „velmi špatná“ tak „velmi

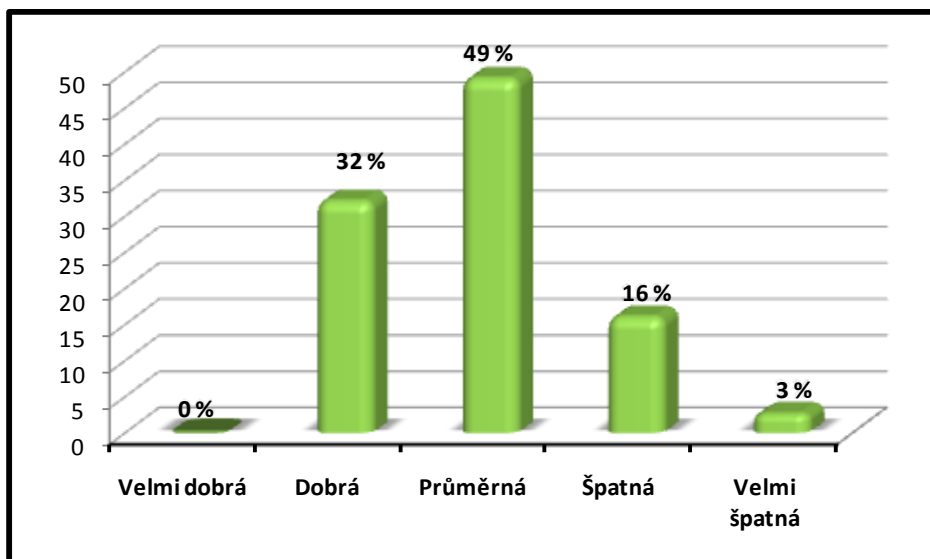
špatná“ má o 2% více než velmi dobrá (3% proti 2%). Nelze zde tedy říci, zda ji ostatní maminky vidí spíše lépe či hůře, jednoznačně zde vyplývá, že bezbariérovost veřejných ploch je dle maminek s kočárky průměrná.

Otázka č. 9 Jak hodnotíte bezbariérovost budov ve Zlíně (úřady, nemocnice, pošty, obchody, lékárny....)

Tabulka 10 Hodnocení bezbariérovosti budov ve Zlíně

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Velmi dobrá	0	0
Dobrá	36	32
Průměrná	55	49
Špatná	18	16
Velmi špatná	3	3
	112	100

Graf 9 Hodnocení bezbariérovosti budov ve Zlíně

Bezbariérovost budov dopadla u maminek o něco lépe než bezbariérovost veřejných ploch. Nejvíce bodů daly maminky položce „průměrně“ 55 (49%), dalších 36 (32%) respondentek vidí bezbariérovost budov dobře. Jako špatnou ji označilo 18 (16%) a velmi špatnou 3 (3%) maminek. Bezbariérovost budov je tedy dle maminek s kočárky průměrná a naklání se spíše k dobré.

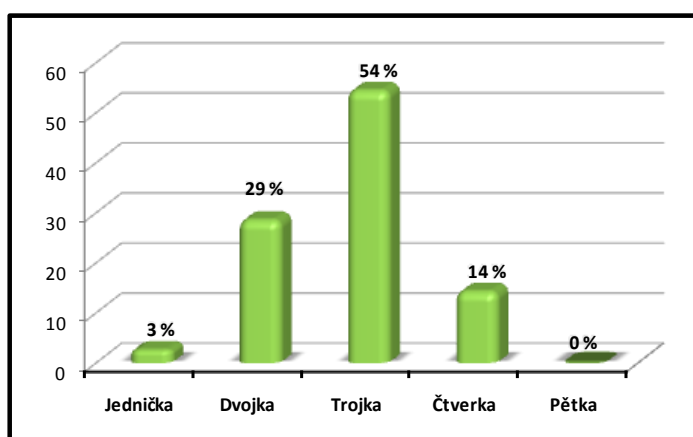
Otázka č. 10 – vyhodnocení se nachází na konci této kapitoly, jelikož poté navazuje zakres do mapy, který nejvíce souvisí právě s touto otázkou.

Otázka č. 11 Jste celkově spokojení s bezbariérovostí ve městě? Označte jako ve škole

Tabulka 11 Celková spokojenost s bezbariérovostí ve Zlíně

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	3	3
Dvojka	32	29
Trojka	61	54
Čtverka	16	14
Pětka	0	0
Celkem	112	100

Graf 10 Celková spokojenost s bezbariérovostí ve Zlíně

Celkovou bezbariérovost ve Zlíně ohodnotilo známkou 3 celých 61 (54%) maminek. Kladně ji známkou 1 hodnotily 3 (3%) maminky, známkou 2 pak 32 (29%) maminek. Na známkou 4 ji pak vidí 16 (14%) respondentek a nejhorší známku 5 nepoužila ani jedna z dotazovaných. Kladné hodnocení tedy výrazně převažuje, a s potěšením můžeme konstatovat, že celková bezbariérovost je v očích maminek více než dobrá.

Otázka č. 12 Upozorňovala jste někdy na existující bariéry ve městě? Pokud ano, jakým způsobem a s jakým výsledkem?

Pouze 2 (2 %) dotazované ze 112 někdy upozornilo na existující bariéry. Jedna maminka uvedla, že upozornila písemnou formou na Magistrátu města Zlín na kachlové chodníky (Mokrá I) a vyspraveny byly přibližně po třech měsících. Další maminka upozornila přímo prodávající, že nemá bezbariérový přístup do obchodu, tudíž zde již chodit nebude. Jedna respondentka se k této otázce vyjádřila připomínkou, že nikdy neupozorňovala na bariéry, jelikož si myslí, že je to bezpředmětné.

Otázka č. 13 Pokud potřebujete jít něco vyřídit např. na úřad, k doktorovi apod..., máte někoho, kdo by Vám v těchto situacích pohlídal dítě? (mám na mysli „bezplatné hlídání“ jako prarodiče či někoho z rodiny, kamarádky...NIKOLIV hlídací agentury, paní na hlídání apod.)

Tabulka 12 Možnost bezplatného hlídání dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	90	80
Ne	22	20
Celkem	112	100

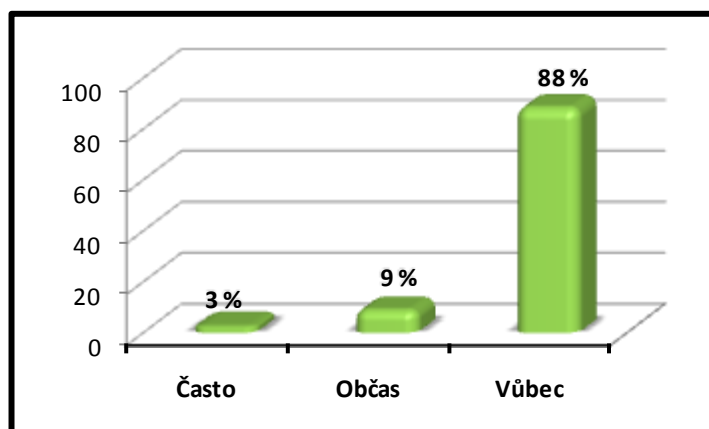
Touto otázkou jsem sledovala, zda maminky musí chodit i s dětmi vyřizovat různé věci či zda mají jinou možnost. Na tuto otázku odpovědělo k mému překvapení 90 (80%) maminek kladně, tzn., že mají někoho, kdo by jim dítě bezplatně pohlídal. Pouze 22 (20%) maminek uvedlo, že nikoho na hlídání nemá. Některé maminky připsaly k položce „ano“, že sice hlídání mají, ovšem ne vždy ho využijí (pokud jsem s maminkami měla možnost diskuse, většinou mi samy k této položce řekly, že toto hlídání využívají opravdu v naléhavých případech, např. když dopředu ví, že někde budou muset dlouho čekat apod.). V ostatních situacích chodí i s dětmi. Toto také potvrzují výsledky v otázce č. 15, ze které je patrné, že maminky s kočárky většinou berou děti s sebou.

Otázka č. 14 Využíváte v těchto situacích (jít si něco vyřídit, nakoupit apod.) placených služeb – agentury na hlídání, paní na hlídání apod.?

Tabulka 13 Využití placených služeb hlídání dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Často	3	3
Občas	10	9
Vůbec	99	88
Celkem	112	100

Graf 11 Využití placených služeb hlídání dětí

Tato otázka v podstatě navazuje na předchozí. Již z předchozí otázky vyplývá, že 80 % dotazovaných má někoho na bezplatné hlídání. Nejspíše tedy i z tohoto důvodu nevyužívá 99 (88%) respondentek placených služeb na hlídání dětí, 10 (9%) je využívá občas a pouhé 3 (3%) často.

Otázka č. 15 Uved'te míru spokojenosti chování lidí k Vám jako matce s kočárkem (oznámkujte jako ve škole, případně zaškrtněte, že toto místo s kočárkem nenavštěvujete).

Tuto otázku jsem rozdělila na 9 podotázek a maminky v ní hodnotily chování lidí v různých situacích k nim jako maminkám s kočárkem.

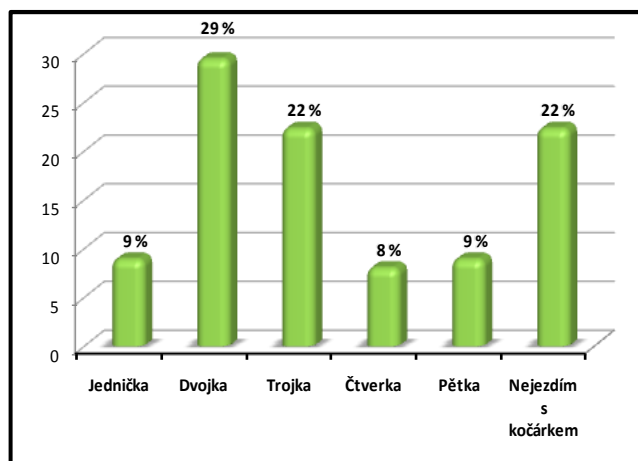
a) při nástupu do MHD	g) u lékaře – ostatní lidé
b) v MHD	h) v restauraci
c) v obchodech – prodavači	i) v cukrárně
d) v obchodech – ostatní lidé	
e) na úřadech – úředníci	
f) u lékaře – personál	

15a

Tabulka 14 Hodnocení chování při nástupu do MHD

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	10	9
Dvojka	33	29
Trojka	25	22
Čtverka	9	8
Pětka	10	9
Nejezdím s kočárkem	25	22
Celkem	112	100

Graf 12 Hodnocení chování při nástupu do MHD

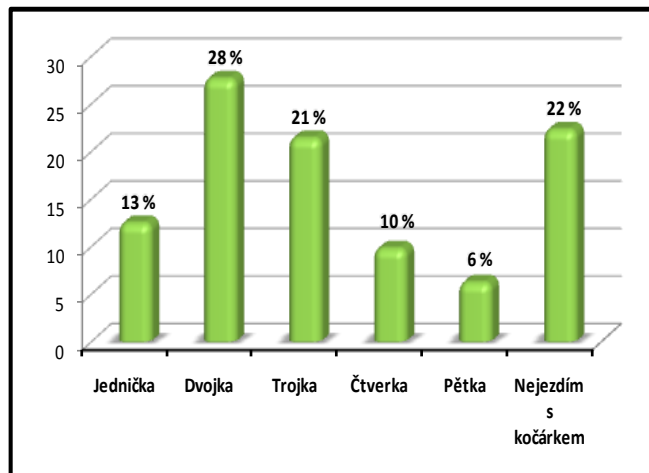
15 b

Tabulka 15 Hodnocení chování

v MHD

15 b	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	14	13
Dvojka	31	28
Trojka	24	21
Čtverka	11	10
Pětka	7	6
Nejezdím s kočárkem	25	22
Celkem	112	100

Graf 13 Hodnocení chování v MHD

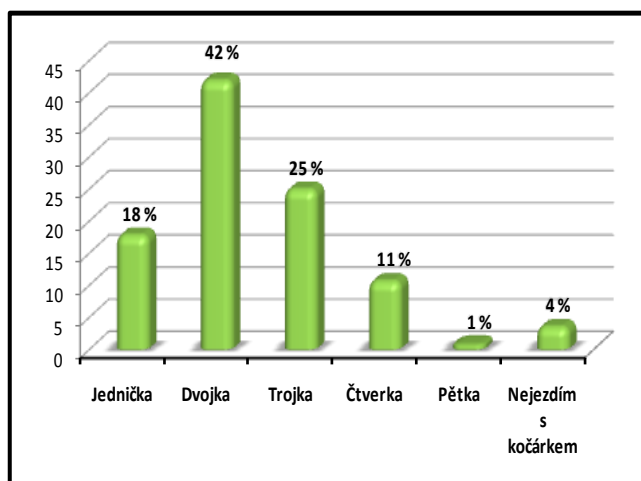
15 c

Tabulka 16 Hodnocení chování

v obchodech-prodavači

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	20	18
Dvojka	47	42
Trojka	28	25
Čtverka	12	11
Pětka	1	1
Nejezdím s kočárkem	4	4
Celkem	112	100

Graf 14 Hodnocení chování v obchodech-prodavači

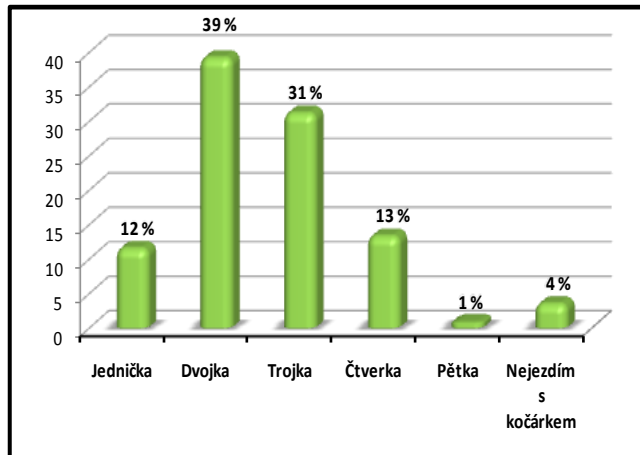

15 d

*Tabulka 17 Hodnocení chování
v obchodech – ostatní lidé*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	13	12
Dvojka	44	39
Trojka	35	31
Čtverka	15	13
Pětka	1	1
Nejezdím s kočárkem	4	4
Celkem	112	100

*Graf 15 Hodnocení chování
v obchodech – ostatní lidé*

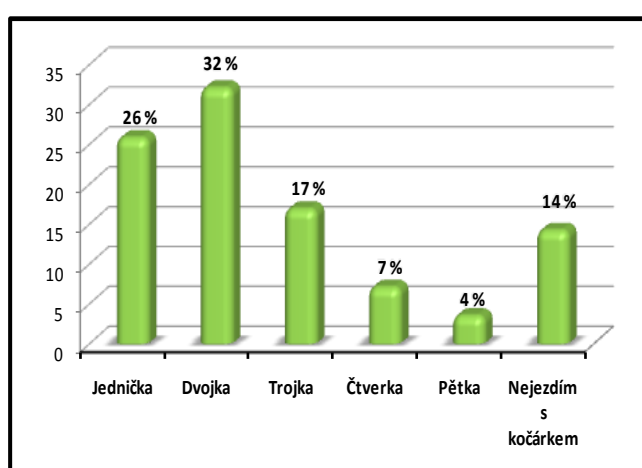

15 e

*Tabulka 18 Hodnocení chování na
úřadech - úředníci*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	29	26
Dvojka	36	32
Trojka	19	17
Čtverka	8	7
Pětka	4	4
Nejezdím s kočárkem	16	14
Celkem	112	100

*Graf 16 Hodnocení chování na
úřadech - úředníci*

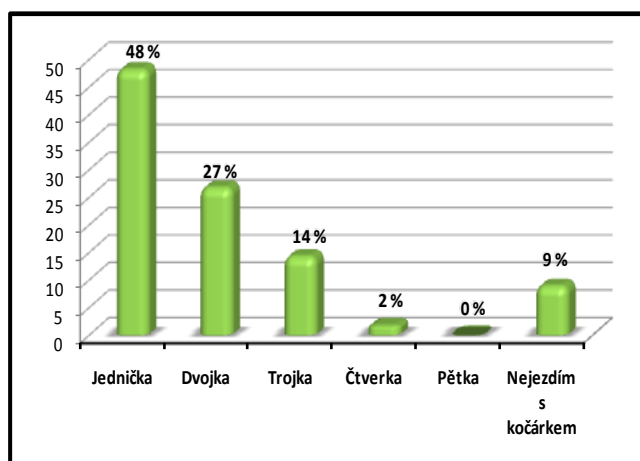

15 f

Tabulka 19 Hodnocení chování u
lékaře – personál

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	54	48
Dvojka	30	27
Trojka	16	14
Čtverka	2	2
Pětka	0	0
Nejezdím s kočárkem	10	9
Celkem	112	100

Graf 17 Hodnocení chování u
lékaře - personál

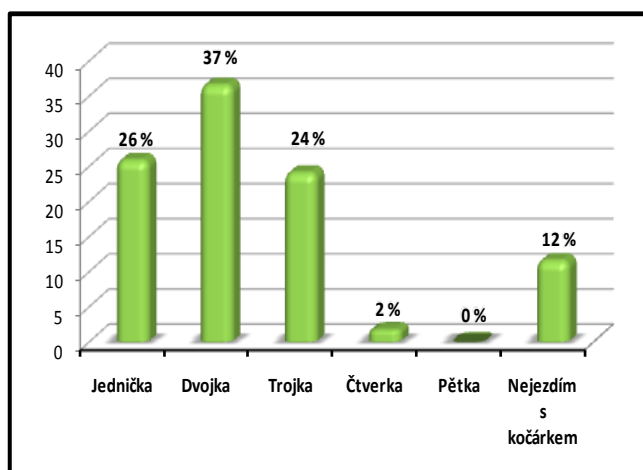

15 g

Tabulka 20 Hodnocení chování lidí
u lékaře – ostatní lidé

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	29	26
Dvojka	41	37
Trojka	27	24
Čtverka	2	2
Pětka	0	0
Nejezdím s kočárkem	13	12
Celkem	112	100

Graf 18 Hodnocení chování lidí
u lékaře – ostatní lidé

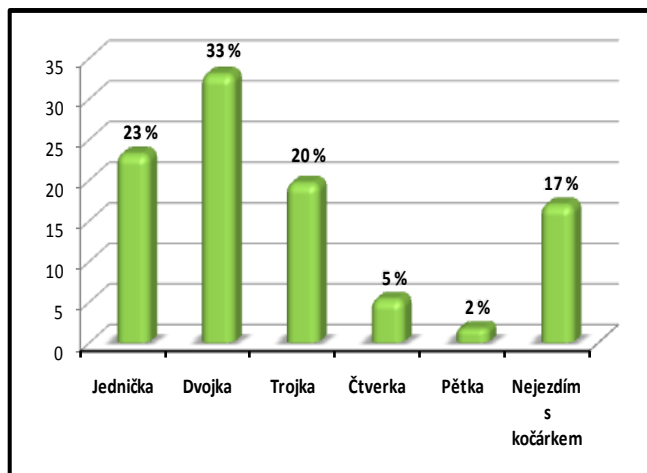

15 h

Tabulka 21 Hodnocení chování v restauraci

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	26	23
Dvojka	37	33
Trojka	22	20
Čtverka	6	5
Pětka	2	2
Nejezdím s kočárkem	19	17
Celkem	112	100

Graf 19 Hodnocení chování v restauraci

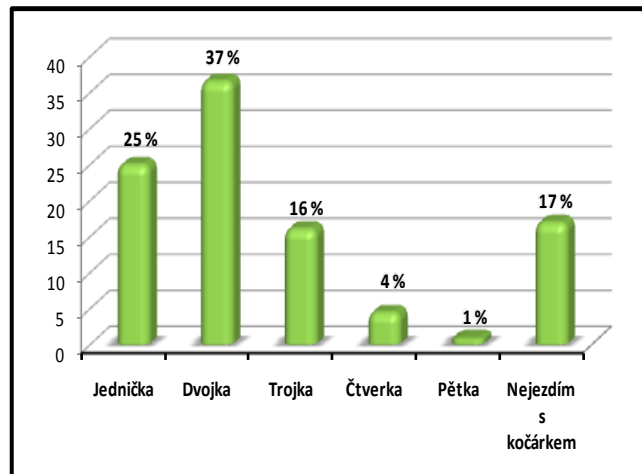

15 i

Tabulka 22 Hodnocení chování lidí v cukrárně

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Jednička	28	25
Dvojka	41	37
Trojka	18	16
Čtverka	5	4
Pětka	1	1
Nejezdím s kočárkem	19	17
Celkem	112	100

Graf 20 Hodnocení chování lidí v cukrárně

Výsledky chování lidí jsem v průběhu záměrně nekomentovala, aby si každý mohl udělat obrázek sám. Vyhnula bych se v tomto případě i detailního srovnávání kdo dopadl nejlépe a nejhůře, jelikož v každém případě hodnotil jiný počet maminek, protože do některých míst maminky s kočárkem nejezdí. Pokud si ale grafy pořádně prohlédneme, zjistíme, že vesměs převažovalo kladné hodnocení. Záporné hodnocení – tím mám na mysli 4 a 5 se nejvíce

objevilo při nástupu do MHD a v MHD, nejlepší kladné hodnocení pak získal personál lékařů.

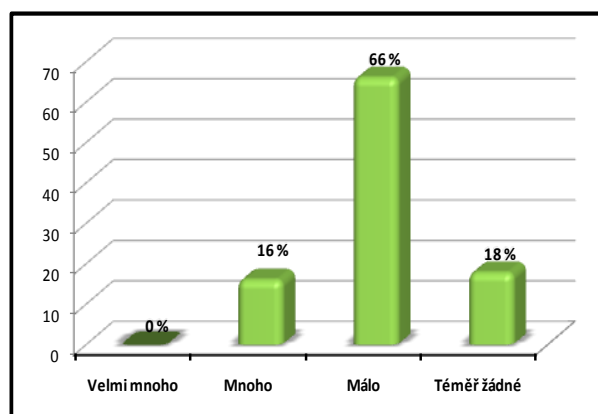
V grafech jsem záměrně ponechala i položku „nejezdím s kočárkem“, aby bylo patrné, že maminky většinou do obchodů, úřadů, k lékaři apod. jezdí i s dětmi, přesto, že jich 80 % v otázce č. 13 uvedlo, že mají možnost bezplatného hlídání. Potvrzuje se tak moje domněnka, že maminky možnost tohoto hlídání sice mají, ale využívají ji většinou jen v nutných případech.

Otázka č. 16 *Myslíte si, že je ve Zlíně dostatek restaurací, cukráren, které jsou přizpůsobeny i pro maminky s dětmi (dětské koutky, dětské stoličky, bezbariérový přístup, ochota personálu...)?*

Tabulka 23 Množství restaurací a cukráren pro maminky s dětmi

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Velmi mnoho	0	0
Mnoho	18	16
Málo	74	66
Téměř žádné	20	18
Celkem	112	100

Graf 21 Množství restaurací a cukráren pro maminky s dětmi

Tuto otázku jsem položila záměrně, jelikož se domnívám, že v tomto směru je co dohánět. Potvrdily mi to i výše uvedené výsledky, kdy 74 (66%) maminek si myslí, že těchto míst je ve Zlíně málo a 20 (18%) uvádí téměř žádné. Provozovatelé restaurací, cukráren apod. by si měly uvědomit, že i maminky s kočárky jsou součástí společnosti a chtějí trávit volný čas například i tím, že si zajdou s rodinou do restaurace. Dětská stolička, či stolek s pastelkami a hlavně kladný přístup personálu k dětem by měl být samozřejmostí.

Otázka č. 17 Stalo se Vám, že Vás někde nepustili s kočárkem? Kam? Víte důvod? A jak jste reagovala?

U této otázky odpovědělo NE 77 (69%) respondentek, ANO označilo 35 (31%) dotazovaných. Zde uvádím příklady, které maminky vypsaly:

- obchodní dům Slunce označilo 5 respondentek (na tomto obchodě je značka zákaz vstupu s kočárkem viz otázka č. 19). Důvod – málo místa, úzké uličky, maminky odešly a už nechodí.
- drogerie u trhu (2 maminky)
- drogerie na Čepkově – maminka odešla a už nechodí
- cukrárna Maruška (2 maminky)
- restaurace na Kovárně (2 maminky) – jedna z těchto respondentek uvedla: *„Pravidelně nás pět maminek s kočárky chodilo na oběd do restaurace na Kovárně na Lešetíně. Sedávaly jsme na zahrádce. Když se ochladilo, vjely jsme do restaurace (servírka pronesla: „Ježíš!“). Požádaly jsme, zda by nám umožnili nechat spící děti v kočárcích na zahrádce, kde bychom na ně viděly. Servírka prohlásila, že to možné není, že zahrádka již je uzavřená a nikdo ji odemkat nebude. Odešly jsme a už jsme se tam nikdy nevrátily. Pravidelně chodíme do jiné restaurace“.*
- příspěvková organizace pro volný čas dětí a mládeže – *„vedla jsem starší dceru do kroužku a bylo mi řečeno, že kočárek musí zůstat na chodbě u vchodových dveří, abych nešpinila prostor a nezavazela..., bohužel jsem se nechala a nic jsem neřekla“.*
- čekárna obvodního lékaře – nepustili zde maminku, jelikož je čekárna malá
- Makro – nesmí dovnitř děti
- obchod Levné knihy na Čepkově – údajně zde maminky s kočárkem kradly a dávaly kradené věci do kočárů
- obchod (několikrát) – *„Ix to odůvodnili malým prostorem a asi 2x mě s kočárkem vykazali jako nějakou zlodějku“.*

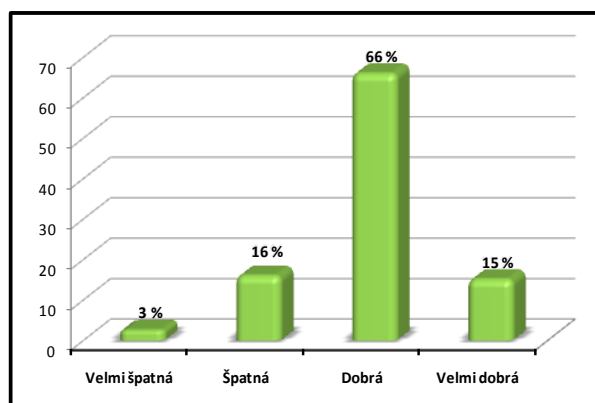
- obchody – 13 maminek uvedlo obchod bez konkrétního označení, důvodem byly např. blokování uliček, zašpinění oblečení kolečky, zašpinění podlahy, maminky většinou uvedly, že už do těchto obchodů nechodí.
- autobus – moc kočárků (další jel za 2 hodiny)
- MHD – první maminka napsala, že lidé ucpali vchod a řidič je ignoroval a ujel, druhá maminka neuvedla konkrétní situaci, ale uvedla, že napsala e-mail na DP.
- Dino cukrárna – maminka už tuto cukrárnu nenavštěvuje
- restaurace

Otázka č. 18 Jaké máte zkušenosti s ochotou lidí pomoci Vám s kočárkem (do bariérových míst apod.)?

Tabulka 24 Ochota lidí pomoci s kočárkem

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Velmi špatná	3	3
Špatná	18	16
Dobrá	74	66
Velmi dobrá	17	15
Celkem	112	100

Graf 22 Ochota lidí pomoci s kočárkem

Z grafu je patrné, že s ochotou pomoci s kočárkem je to naštěstí dobré, převažuje zde kladné hodnocení, kdy 74 (66%) maminek považuje ochotu za dobrou a 17 (15%) maminek dokonce za velmi dobrou. S ochotou pomoci s kočárkem pak není spokojeno 18 (16%) dotazovaných, které volili položku „špatná“ a 3 (3%) ji považuje za velmi špatnou. Můžeme tedy konstatovat, že s bezohledností lidí to naštěstí není tak negativní, jak by se mohlo zdát.

Otázka č. 19 Setkala jste se někdy s piktogramem „s kočárkem vstup zakázán?“**Pokud ano, napište prosím kde.***Tabulka 25 Setkala jste se někdy s piktogramem „s kočárkem vstup zakázán?“*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	28	25
Ne	84	75
	112	100

S piktogramem „s kočárkem vstup zakázán“ se setkala 28 (25%) dotazovaných a měly zde možnost i konkrétní místa vypsát. Uvádím zde tedy místa, které maminky označily: Cukrárna Maruška (3), obchodní dům Slunce (6), VZP (1). U dalších položek nevedli maminky konkrétní název, jen obecně: květinářství (1), pekařství (1), obchody (15) a 1 maminka uvedla, že se s touto značkou setkala pouze v Praze při vstupu na trávník.

Tady bych jen ráda podotkla, že v cukrárně Maruška již delší dobu tato značka není a u VZP je tato značka na otočných dveřích, tudíž nejspíš z bezpečnostních důvodů.

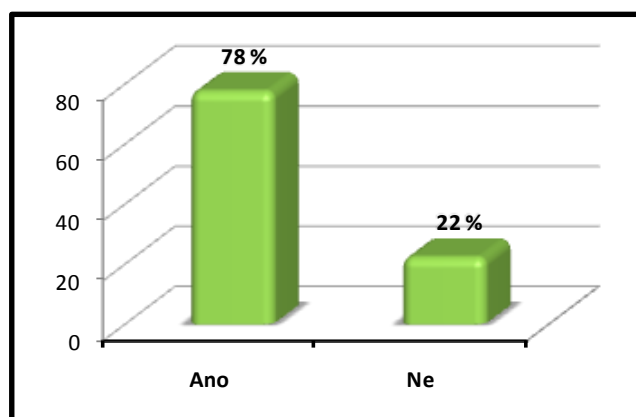
Otázka č. 20 Považujete značku „zákaz s kočárkem“ za diskriminaci?*Tabulka 26 Považujete značku zákaz s kočárkem za diskriminaci?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	87	78
Ne	25	22
Celkem	112	100

U této otázky hodně maminek váhalo, což vyplývá z poznámek, které mi k této otázce dopisovaly.

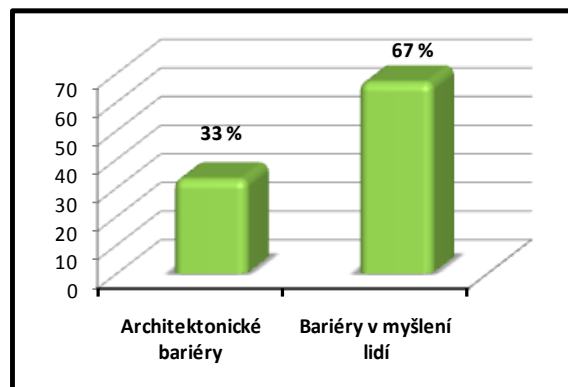
Hodně maminek by bylo ochotno

tuto značku tolerovat, pokud jde například o zdraví (staveniště apod.) nebo tam, kde jsou opravdu opodstatněné (trávník apod.). Ovšem značky se bohužel nachází i tam, kde by se kočárek i vešel, a v tomto případě to mohou maminky opravdu považovat za legální diskriminaci.

Graf 23 Považujete značku zákaz s kočárkem za diskriminaci?

Otázka č. 21 Jaké bariéry Vám vadí více?*Tabulka 27 Jaké bariéry Vám vadí více?*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Architektonické bariéry	37	33
Bariéry v myšlení lidí	75	67
Celkem	112	100

Graf 24 Jaké bariéry Vám vadí více?

Tato otázka v podstatě navazuje na předchozí. Dát například značku zákaz

s kočárkem někam do prodejny, jen aby jim kočárky nezašpinily podlahu – to jsou bariéry v myšlení lidí. Bariéry v myšlení lidí pak také často souvisí s bariérami architektonickými – stává se například, že estetický vzhled vyhraje nad funkčností budovy, což by se stávat nemělo. Jak tedy z grafu vyplývá, hůře maminky nesou bariéry v myšlení lidí – 75 (67%) maminek než bariéry architektonické 37 (33%).

Otázka č. 10 Vyjmenujte prosím konkrétní místa ve městě Zlín, která jsou pro Vás s kočárkem špatně dostupná a proč (vypište i místa, která jsou sice bezbariérová, ale přesto Vám něčím vadí....). V případě, že o takových nevíte, otázku prosím proškrtněte.

K této otázce se vyjádřilo 77 (69%) dotazovaných, ostatní respondentky tuto položku nevyplnily. Většinou se více vyjadřovaly respondentky, kterým byl dotazník zaslán e-mailem. Níže uvádím seznam míst, které respondentky vypsaly. Prvních pět míst uvádím dle priority, další již jen pouze vypisují dle připomínek dotazovaných. Nejvíce maminkám vadí vstup do radnice (22 respondentek), průchod vedle pošty směrem na Zarámí (21), poliklinika (13), knihovna (10), Zlaté jablko (9).

Radnice – maminky uvádí, že na radnici není bezbariérový přístup. Z mé zkušenosti vím, že radnice bezbariérový vstup zezadu má, ovšem informovat jsem se o něm musela na informacích uvnitř radnice (což znamenalo nechat kočárek venku), zvenku není (nebo jsem si nevšimla) žádné upozornění. O tomto zadním vchodu věděla pouze 1 dotazovaná. Bylo

by tedy vhodné udělat nájezd na schodky, aby maminky mohly bezproblémově projet, nebo upozornit maminky již zvenku, že je možno vjet do budovy zadním vchodem.

Průchod vedle pošty směrem na Zarámí – zde se sice nachází výtah, ale maminky s ním mají špatné zkušenosti – s kočárkem se do něj téměř nedá vejít, špatně se ovládá, jede velmi pomalu, občas nefunguje. Navíc než si člověk proče ovládání jak jej obsluhovat, tak si většinou maminky kočár po schodech vytáhnou či poprosí kolemjdoucí o pomoc. A pokud s sebou máte ještě kromě kočárku další dítě, už se do výtahu nevejdete. Obyčejný nájezd pro kočárky by byl pro maminky lepší a jednodušší.

Poliklinika – chybí samootevírací dveře, malý výtah (dlouhé čekání).

Knihovna Františka Bartoše – musí se přenášet přes schody k výtahu, navíc jsou zde úzké dveře, kočárek dovnitř nevjede. Po otevření hlavních dveří jsou schody, které jsou sice vybavené plošinou pro vozíčkáře, k její obsluze je ovšem potřeba zavolat pracovníka knihovny. Většinou si maminky vynesou kočár samy či požádají jiné čtenáře. Dále jak napsala jedna respondentka, pokračují maminky v pohybu po knihovně neskutečně pomalým výtahem, před dveřmi jednotlivých oddělení je nutné kočár zanechat, pokud nemáte velmi úzký kočár, který projede kontrolními branami. Dále maminka uvedla: „*Tento přístup krajské instituce s oddělením pro děti mi připadá velmi baby-unfriendly.*“ Nejjednodušším řešením by bylo udělat na schody nájezd pro kočárky.

Zlaté jablko – zde vadí maminkám jak komplikovaný pohyb s kočárkem po Zlatém jablku, kdy musíte přesehat z výtahu do výtahu, tak podchod u Zlatého jablka. Dříve tam byla šikmá plocha, bezbariérová, nyní tam jsou jezdicí a normální schody, což maminky považují za krok zpět. Sice lze použít výtah, ale už se musí jet přes vnitřek, pro mámy je to delší a komplikovanější (nejspíše jde o marketingový tah, aby maminky musely projet kolem různých obchůdků, otázkou je, zda to maminky spíše neodradí).

Podchod z Dlouhé ulice na náměstí Míru

Pošta Zlín – úzké a těžce otvíratelné dveře.

Stomatologie nad poliklinikou – pouze schody, chybí výtah.

Nemocnice – starší pavilony, kde jsou nutné kontroly s dětmi (např. dříve plicní – úzké dvojité dveře, nedostatek místa pro kočárek).

Nemocnice Atlas – ne vždy tam fungují výtahy (maminky chodí na kontroly dětí – kyčle).

Převážná většina obchodů v centru města – většinou znepríjemňují vstup velmi těžké dveře, často schody, konkrétně byly vypsány: masny, pekařství, drogerie, domácí potřeby, cukrárny, květinářství, papírnictví, obchod s CD, železářství na Kvítkové.

Obchůdky a firmy v patře (lékaři, advokáti) – hodně maminky mrzí, že do knihkupectví Archa není bezbariérový přístup.

Další objekty: Wüstenrot, Hutnická zaměstnanecká pojišťovna (je v patře), na VZP se občas nelze dozvonit pro otevření speciálních dveří pro matky a invalidy, OSSZ – v budově je sice jeden výtah, ale pro tak velkou budovu nedostatečný, takže na něj čekáte i 5 minut; Kancelář Českomoravské stavební spořitelny na Kvítkové (několik schodů ke vchodu), česká průmyslová zdravotní pojišťovna, Komerční banka Zlín, Kaskáda na Zarámí (do budovy jsou vysoké schody), cukrárna Dino (několik schodů ke vchodu), ordinace Lékařů v ulici Soudní (nejprve schody, pak až výtah), klášterní dům Regina, pasové oddělení, veřejné WC.

Jižní Svahy

areál I. segmentu – když se chce maminka s kočárkem dostat např. z ulice Dětská na poštu, musí objíždět celý areál, pěší se dostane z více stran schody, ani jedny však nejsou vybaveny bezbariérovou úpravou (např. nájezdem pro kočárky). Navíc bez cizí pomoci s kočárkem neotevřete na poštu dveře.

Školní hřiště u 16. ZŠ – nelze přes něj projít s kočárkem kvůli nesmyslnému zábradlí. Opět, pěší projdou, ale potřebuje-li se maminka s kočárkem dostat od I. segmentu ke školce U Trojáku s kočárem, musí nesmyslně objíždět.

Zastávky – zastávka na Podvesné VI – autobus č. 33. Když řidič zastaví jen trochu dál od kraje, je velmi komplikované vystupování s kočárkem – je zde zešíkmený patník, kočárek pak trčí do prostoru a velmi těžko se vystupuje; zastávka u Barlí – Letná (maminka nevypsala, co konkrétně jí vadí), konečná MHD 35, 36 – nedostatečně řešený nástup do autobusu. Štípa-zastávka ve Štípě u obrázku (směr ze Zlína, výstup na silnici, maminky musí vždy někoho poprosit – chybí chodník), celkově chybí chodníky ve Štípě.

Chodníky – okolo Dřevnice od Čepkova k Mácům – (Tyršovo nábřeží), jsou jen občas propadlé, ale jsou zde velmi vysoké patníky. Na druhé straně řeky není chodník vůbec upraven a ještě je úzký. Je škoda, že zrovna kolem vody, kde by maminky mohly mít

hezkou procházku s kočárkem, jsou chodníky v tak špatném stavu. Také chodník vedoucí z Divadelní ulice šikmo nahoru k budově kláštera je v zoufalém stavu – přitom zde jezdí hodně maminek do Centra pro rodinu, Poradny pro ženy a dalších organizací. Ve špatném stavu jsou také chodníky na Podvesné IV a ulici Hornomlýnská. Chodníky nad Moskvou vzhůru k internátům – v zimě neschůdné, Moravská, Slezská, Česká – velmi nepřehledné...

Nepřehledná místa – pod Jižními Svahy – přecházení hlavní ulice (ulice K Pasekám, u prodejny kol VIK) – je zde zatáčka a auta jedoucí z města absolutně nezastavují, není to navíc přehledné místo – ani pro auta, ani pro chodce. Když přechází maminka s kočárkem, je to o to horší, že ostrůvek mezi dvěma přechody je příliš krátký – tudíž když mě pustí auta z jednoho směru (od města), ale z druhého ne, trčí kočár vždy do některé z ulic – což je nebezpečné. Další nebezpečné místo – křižovatka u Intersparu – špatně seřízená světelná signalizace.

Další připomínky – ne všude jsou dobré nájezdy na přechodech pro chodce. Spousta obchodů neřeší průjezd širšími kočárky, do dveří se častokrát bez přidržení jinou osobou ani nedostanete. Často jsou ve městě schody bez nájezdů pro kočárky, proto se musí složitě objíždět, aby se člověk dostal na místo, kam potřebuje. Některé plošinky jsou moc prudké a je těžké kočárek vytlačit. Špatné jsou vchody do panelových domů, výtahy v panelových domech. V okrajových částech Zlína se neřeší bezbariérovost, na chodnicích chybí nájezdy. Dále maminkám vadí především **bezohlednost řidičů**, kteří parkují právě u míst, kde je bezbariérový sjezd pro kočárky a vozíčkáře (sjezd z chodníků na sinici při přecházení, především ul. Kvítková, Lešetín I., Sadová, Bartošova, na sídlištích a další).

Příklady pro kočárky s dvojčaty:

Nemocnice – lze pouze v areálu po chodníku, vjezd s kočárkem je možné pouze jen do haly, dál jen děti v náruči, např. rehabilitace.

Pošta – zcela nemožný vstup – pouze otočné dveře nebo klasické dveře, které jsou užší než 85cm (kočárek pro dvojčata vedle sebe má na šířku 86cm).

OZSZ – možný vstup pouze do haly, dál jen schody nebo výtah (šíře 85cm).

Obchody – možný pohyb jen v areálu supermarketu, kde je pultový prodej – v obchodech z 50% vstup možný a i přesto, že jsou určené 1–2 pokladny pro kočárky a invalidy, tak nelze projet.

6.3 Zákres do mapy

Zde jsem zakreslila a v některých případech i nafotila respondentkami nejčastěji zmiňovaná špatně přístupná místa a chodníky. Chtěla bych zde znovu upozornit, že se nejedná vždy o bezbariérová místa, ale místa, které dotazované označily za špatně přístupné či něčím pro maminky s kočárkem problematické (viz otázka č. 10). Další fotografie v příloze II.

Obrázek 5 Zákres do mapy

6.4 Diskuse

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 112 respondentek. Tyto respondentky nebyly pouze přímo z města Zlína, ale i z okolí, což bylo přínosem z hlediska odlišnosti pohledu na dané problémy. Dotazované maminky v dotazníku odpovídaly na otázky týkající se mobility ve Zlíně – resp. centru Zlína, jelikož zde se nachází většina úřadů, obchodů, lékařů, firem apod. Kromě otázek o bezbariérovosti byly kladeny i jiné dotazy související s problémy, které mohou maminky s kočárky potkat.

První dvě otázky byly identifikační, jednalo se o věk a počet dětí. Nejvíce respondentek bylo v rozmezí 31–35 let a nejčastěji měly 1 dítě. Další otázkou jsem se dotazovala, zda jezdí s kočárkem pro jedno dítě, dvojčata či více dětí. Na jednu stranu je škoda, že výzkumu se zúčastnila pouze jedna maminka s dvojčaty, na stranu druhou – tyto maminky mají dle mého názoru tak specifické problémy, které by zasloužily samostatný výzkum. Další otázka pak byla zaměřena na frekvenci návštěvnosti města a nejčastějšího pohybu po městě s kočárkem. Z výzkumu vyplývá, že nejčastěji maminky navštěvují město několikrát týdně a pohybují se po městě pěšky (nebo jak dopisovaly do poznámek pěšky + trolejbusem), což je dle mého názoru nejméně komplikované. Překvapujícím zjištěním pak byly odpovědi z další otázky týkající se dopravy – sledování nízkoprahových trolejbusů (či autobusů) v jízdním řádu. Překvapilo mě, že 34 % dotazovaných jezdí MHD a při tom tuto skutečnost nesledují, což si myslím, že je škoda. Nicméně sama jako maminka s kočárkem trolejbusem nejezdím, tudíž nedokážu posoudit co je příčinou.

Další otázky se týkaly bezbariérovosti města. Tyto otázky jsou předmětem hypotézy, a budou rozebrány v další kapitole. Jsem ráda, že výzkum ukázal bezbariérovost města Zlína jako dobrou. Můj osobní názor totiž je, že bezbariérovost města Zlín je pro maminky s kočárky oproti jiným městům v republice velice dobrá. Další věc, která mne velmi potěšila je, že maminky byly ochotny vypsát bariérová či špatně přístupná místa ve Zlíně (některé dokonce i nafotit, za což jim ještě jednou děkuji). Byla bych velice ráda, kdyby tyto poznámky nezůstaly bez odezvy.

Po otázkách o bezbariérovosti jsem se ve výzkumu zaměřila na hlídání dětí. Zjištění, že celých 80 % respondentek má možnost bezplatného hlídání byla pro mne překvapující. Jak jsem však již při vyhodnocení této otázky uvedla, některé maminky připsaly k položce „ano“, že sice hlídání mají, ovšem ne vždy ho využijí (hlídání využívají opravdu

v naléhavých případech, např. když dopředu ví, že někde budou muset dlouho čekat apod.). V ostatních situacích chodí i s dětmi. Toto také potvrzují výsledky v otázce č. 15, ze které je patrné, že dotazované maminky většinou děti berou s sebou. Placené hlídání dětí pak maminky téměř vůbec nevyužívají. Apelovala bych zde tedy ráda na lidi bez kočárků, aby si uvědomili, že maminky jsou opravdu mnohdy v situacích, kdy prostě dítě musí mít s sebou – ať jsou to již úřady, obchody či lékárny. Tímto se také dostáváme k dalším otázkám, které se týkaly hodnocení chování lidí k matkám s kočárky v různých situacích – samozřejmě z pohledu dotazovaných. Tady mě opět potěšilo, že nic není tak černé jak vypadá. Denně se mluví o bezohlednosti lidí, ale jak je vidět z výzkumu, maminky zas tak kritické nebyly. Nejhorší ohodnotily chování lidí při nástupu do MHD a v MHD, nejlépe pak personál u lékařů. Stejně tak dobře dopadla i otázka č. 18 týkající se ochoty lidí pomoci s kočárkem, kdy 66 % dotazovaných má zkušenosti dobré. Špatné známky bych ovšem nepodceňovala, bylo jich sice méně, ale byly. Stále je tedy co zlepšovat.

Jak jsem již uvedla u otázky č. 16, dotaz na dostatek restaurací či cukráren, které jsou přizpůsobeny i pro maminky s dětmi, jsem kladla se záměrem upozornit na skutečnost, že těchto míst je nedostatek. Toto se mi potvrdilo i v průzkumu, kdy 66 % respondentek zaznačilo odpověď „málo“ a 18 % téměř žádné. Je pravdou, že za poslední léta se někteří provozovatelé těchto zařízení přizpůsobili, stále však těchto míst není mnoho. Nejde jen o maminky na mateřské, které chtějí například trávit volný čas v cukrárně, ale i o celé rodiny, které chtějí jít třeba o víkendu na společný oběd. Jsou tak limitovány jen několika málo možnými místy, které jsou již na tyto situace připraveny. A nejde v tomto případě jen o materiální zabezpečení, jako jsou dětské židličky, koutky apod., ale i o vstřícný přístup personálu k dětem.

Poslední okruh otázek byl zaměřen na bariéry v myšlení lidí. Dotazované maminky zde mohly popsat situace, kdy a kam je nepustili s kočárkem, zda se někdy setkaly se značkou „s kočárkem vstup zakázán“ a zda ji považují za diskriminaci. Při této otázce bylo vidět největší rozhořčení maminek, ale také i váhání za jakých okolností by bylo možno na tuto značku přistoupit. Některé maminky byly dokonce překvapeny, že taková značka vůbec existuje. Chtěla bych zde ještě jednou (také i za sebe jako maminku s kočárkem) napsat, že tato značka může být přijatelná v situacích, kdy jde o ohrožení života či zdraví (např. staveniště apod.), ale v některých případech jde opravdu o legální diskriminaci a určitě jde v mnoha případech na případná rizika upozornit maminky jiným způsobem.

6.5 Vyhodnocení cílů a hypotéz

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda maminky s kočárky vnímají město Zlín jako dostatečně bezbariérový. Výzkum měl upozornit na případné nedostatky v přístupnosti objektů a veřejného prostranství, poukázat na bariérová či špatně přístupná místa. Dále měl podat obrázek o tom, jak maminky vnímají přístup ostatních lidí k nim jako maminkám s kočárkem – např. ochota pomoci apod., jak jsou spokojeny či nespokojeny, a dát jim také možnost se vyjádřit. V neposlední řadě měl zjistit, zda maminky nevnímají hůře spíše bariéry v myšlení lidí než architektonické.

Hypotézy:

Hypotézy byly potvrzeny či vyvráceny na základě vyhodnocení otázek z dotazníku o mobilitě ve městě Zlín. U každé hypotézy jsem použila popisu s vysvětlením, které výzkumné otázky a jejich výsledky mé hypotézy potvrzují nebo by mohly vyvrátit a proč.

Hypotéza č. 1

H1. Co se týče architektonických bariér a bariér veřejného prostranství, je město Zlín pro maminky s kočárky dostatečně mobilní.

Pro ověření této hypotézy byly použity otázky č. 8, č. 9 a č. 11. Otázkou č. 8 bylo zkoumáno, jak vidí respondentky bezbariérovost veřejných ploch. Jak z průzkumu vyplývá, vidí ji maminky především průměrně (42%). Jako velmi dobrou ji vidí 1%, dobrou 29%, špatnou 26% a velmi špatnou pak 3%.

Otázkou č. 9 bylo u respondentek zjišťováno, jak vnímají bezbariérovost budov ve Zlíně. Téměř polovina (49 %) ji vidí průměrně, jako velmi dobrou ji nevidí žádná, dobrou pak označilo 32 %, za špatnou ji považuje 16 % a za velmi špatnou 3 % maminek.

Otázka č. 11 byla zaměřena na celkovou spokojenost s bezbariérovostí ve Zlíně. Respondentky zde měly tuto spokojenost oznámkovat známkou jako ve škole. Známkou 1 ji hodnotily 3%, dvojku dalo 29 %, trojku dala více jak polovina (54 %), na čtverku ji vidí 14 % respondentek. Znamka 5 použita nebyla. Výrazně zde tedy převažuje kladné hodnocení.

Pokud shrneme výše uvedené výsledky, tak u bezbariérovosti veřejných ploch označilo nejvíce respondentek položku „průměrně“, u bezbariérovosti budova taktéž „průměrně“ a celkovou bezbariérovost vidí respondentky především na známku 3.

Z výše uvedených výsledků tedy lze konstatovat, že hypotéza č. 1 byla potvrzena. Co se týče architektonických bariér a bariér veřejného prostranství, můžeme tedy město Zlín považovat pro maminky s kočárky za dostatečně mobilní.

Hypotéza č. 2

H2. Spíše než architektonické bariéry vnímají maminky hůře bariéry v myšlení lidí.

Na vyhodnocení této hypotézy byla zaměřena otázka č. 21, zda dotazovaným vadí více bariéry architektonické či bariéry v myšlení lidí. Jak jsem předpokládala, více než polovina respondentek (67%) označilo bariéry v myšlení lidí, 33 % pak bariéry architektonické.

Pokud bychom brali i značku „zákaz s kočárkem“ jako bariéru v myšlení lidí (pokud je použita na místech kde nejde o život či o zdraví) mohla by být pro potvrzení této hypotézy použita i otázka č. 20, zda dotazované považují značku „zákaz s kočárkem“ za diskriminaci. Za diskriminaci ji považuje celých 78 % respondentek.

Můžeme tedy i u hypotézy č. 2 prohlásit, že byla potvrzena.

Co se týče celkového zhodnocení výzkumu, myslím si, že výzkum lze považovat za úspěšný, jelikož cíle výzkumu byly splněny. Dotazníkovým šetřením, analýzou dokumentů i zákresem do mapy si můžeme udělat obrázek o bezbariérovosti Zlína z hlediska maminek s kočárkem a také nahlédnout na ostatní problémy, s kterými se mohou maminky potýkat. Myslím si, že šlo o zajímavý průzkum ze života maminek s kočárky a jejich pohled na „okolní svět“.

ZÁVĚR

Matky na mateřské dovolené zažívají kromě radosti i každodenní starosti, mají své specifické problémy. Není dobré nad těmito problémy zavírat oči, naopak by se o nich mělo co nejvíce diskutovat. Nahlas by se mělo mluvit o poporodní depresi, o nadbytečných kontrolách, které mohou matky stresovat (pokud se nejedná o rizikové těhotenství), o sociální izolaci. Všichni lidé, zejména pak politikové, by se měli zabývat otázkou prarodinné politiky, zajímat se o to jak nejlépe pomoci matkám sladit pracovní a rodinný život tak, aby se rovné příležitosti staly skutečností a nikoliv pouze volebním trikem.

Také bezbariérovost a přístupnost prostranství by měla být samozřejmostí. Nejedna maminka vám potvrdí, že ocitnout se na chvíli „s kolečky“ je zajímavá zkušenost. Matka s kočárkem má ovšem na rozdíl od lidí na vozíku výhodu, že jde většinou jen o dobu dočasnou. Maminky tak v této době mají možnost zkusit jaké to je, být určitým způsobem handicapován, musí čelit nejen bariérám architektonickým, ale i bariérám v myšlení lidí. Tyto bariéry můžeme označit jako spojenou nádobu, jelikož architektonické bariéry, jak již bylo uvedeno v teoretické části, tvoří bariéry v myšlení lidí. Architektonické bariéry však mají oproti bariérám v myšlení lidí určitou výhodu – dají se v některých případech přestavit či opravit.

Nutno říci, že za poslední léta se chování k matkám s kočárky posunulo k lepšímu. I z průzkumu vyplývá, že společnost již z velké části bere maminky s kočárky na vědomí. Můžeme se tak například setkat s parkovacími místy pro maminky s dětmi, s přebalovacími pulty v supermarketech, hracími koutky. Výzkum byl zajímavou sondou do života maminek s kočárky, shromáždil poznatky nejen o bezbariérovosti města, ale přinesl nám i jejich pohled na vnímání okolního světa.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] ČERMÁKOVÁ, M., et al. *Podmínky harmonizace práce a rodiny v České republice*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2002. 115 s. 80-7330-026-5.
- [2] GEISEL, E. *Slzy po porodu*. Praha: One Woman Press, 2004. 256 s. ISBN 80-86356-32-9.
- [3] GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
- [4] FILIPIOVÁ, D. *Projektujeme bez bariér*. Praha: MPSV ČR, 2002. 101 s. ISBN 80-86552-18-7.
- [5] KŘIVOHLAVÝ, J. *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál, 2004. 200 s. ISBN 80-7178-835-X.
- [6] MAŘÍKOVÁ, H., et al. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- [7] MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
- [8] NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998, dotisk 2004. 590 s. ISBN 80-200-1290-7.
- [9] PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [10] PRAŠKO, J., PRAŠKOVÁ, H., PRAŠKOVÁ, J. *Deprese a jak ji zvládat*. Praha: Portál, 2003. 184 s. ISBN 80-7178-809-0.
- [11] PUNCH, K., F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [12] SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. 176 s. ISBN 80-7178-559-8.

- [13] ŠINDELÁŘOVÁ, T. *Metodická příručka – návod pro naplňování národního rozvojového programu mobility pro všechny, 1.díl - Nová kvalita místních dopravních systémů*. Praha: Mobilis, o. s, 2003. 133 s.
- [14] TRACHTOVÁ, E. a kol. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu*. Brno: NCO-NZO, 2004. 186 s. ISBN 80-7013-324-4.
- [15] Chaotické pocity jsou po porodu normální. *RODIČE: Evropský rodinný měsíčník*. Č. 12 (prosinec 2006), s. 24. Praha: Floren Capital, 2006. Vychází měsíčně. ISSN 1211 880 X.

Internetové zdroje:

- [16] KOHOUTEK, R. *Potřeby jako motivy chování a prožívání*. 2009. URL: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/potreby-jako-motivy-chovani-a-prozivani> [cit. 8.3.2010].
- [17] RŮŽIČKOVÁ, M. *Zelené vdovy "žijí" ve zlaté kleci*. 2005. URL: <http://mladazena.maminka.cz/scripts/detail.php?id=206443> [cit. 8. 3. 2010].
- [18] ŠINDELÁŘOVÁ, H. *Kočárek*. 2007. URL: <http://www.ordinace.cz/clanek/kocarek/> [cit. 8. 3. 2010].
- [19] WILKOVÁ, S. *Zelené vdovy. Ženy, které peníze a blahobyt donutily žít v satelitu*. 2005. URL: http://ona.idnes.cz/zelene-vdovy-zeny-ktere-penize-a-blahobyt-donutily-zit-v-satelitu-10j-/ona_vztahy.asp?c=A061019_185545_ona_vztahy_jup [cit. 8. 3. 2010].
- [20] *Diskriminace kočárků 1. – 10 díl*. 2009. URL: <http://spunt.centrum.cz/miminko/prakticke-rady/2009/5/2/clanky/diskriminace-kocarku-dil-1/> [cit. 8. 3. 2010].
- [21] *Vývoj rovných příležitostí*. URL: <http://www.osops.cz/muziazeny/page.php-a=48&b=38.htm> [cit. 8. 3. 2010].
- [22] *Miniškolky i otcovská dovolená jsou v nedohlednu*. 2009. URL: http://www.financninoviny.cz/os-finance/zpravy/miniskolky-i-otcovska-dovolena-jsou-v-nedohlednu/413234&id_seznam= [cit. 8. 3. 2010].

[23] <http://www.czp-zk.cz/pristupnost-objektu.html>

[24] <http://cs.wikipedia.org/>

[25] <http://www.mmr.cz/>

[26] <http://www.czso.cz/>

[27] <http://www.rodinavezline.cz/>

[28] <http://www.dszo.cz/>

[29] <http://www.zlin.eu/>

Zákony:

[30] Vyhláška 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

[31] Listina základních práv a svobod

Ostatní prameny:

[32] CHUDÁREK, A. *Re: dotaz-mobilita ve Zlíně*. [on-line]. 2. února 2009 09:49; [cit.26. 4. 2010]. Osobní komunikace.

[33] PLEŠKOVÁ, L. *Dotaz-bakalarska prace*. [on-line]. 3. února 2009 08:50; [cit. 26. 4. 2010]. Osobní komunikace.

[34] VESELÝ, J. *RE: Prosba*. [on-line]. 13. dubna 2010 08:55; [cit. 26. 4. 2010]. Osobní komunikace.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně

např. například

tzn. to znamená

tj. to je

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby doprovázející dítě v kočárku	20
Obrázek 2 Symbol prostoru s přebalovacím pultem.....	20
Obrázek 3 Zákaz vstupu s kočárkem.....	24
Obrázek 4 Uveřejnění dotazníku na www.rodinavezline.cz	39
Obrázek 5 Zákres do mapy	64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet živě narozených dětí ve Zlínském kraji a městě Zlín 2007-2010	41
Tabulka 2 Věk	43
Tabulka 3 Počet dětí	43
Tabulka 4 Typ kočárku	44
Tabulka 5 Žijete ve městě Zlín?	44
Tabulka 6 Návštěvnost města	45
Tabulka 7 Jak se po městě nejčastěji s kočárkem pohybujete?	45
Tabulka 8 Sledování nízkoprahových trolejbusů v jízdním řádu	46
Tabulka 9 Hodnocení bezbariérovosti ve městě Zlín – veřejné plochy	47
Tabulka 10 Hodnocení bezbariérovosti budov ve Zlíně	48
Tabulka 11 Celková spokojenost	49
Tabulka 12 Možnost bezplatného hlídání dětí	50
Tabulka 13 Využití placených služeb hlídání dětí	50
Tabulka 14 Hodnocení chování při nástupu do MHD	51
Tabulka 15 Hodnocení chování	52
Tabulka 16 Hodnocení chování v obchodech-prodavači	52
Tabulka 17 Hodnocení chování v obchodech - ostatní lidé	53
Tabulka 18 Hodnocení chování na úřadech - úředníci	53
Tabulka 19 Hodnocení chování u lékaře - personál	54
Tabulka 20 Hodnocení chování lidí u lékaře – ostatní lidé	54
Tabulka 21 Hodnocení chování v restauraci	55
Tabulka 22 Hodnocení chování lidí v cukrárně	55
Tabulka 23 Množství restaurací a cukráren pro maminky s dětmi	56
Tabulka 24 Ochota lidí pomoci s kočárkem	58
Tabulka 25 Setkala jste se někdy s piktogramem	59
Tabulka 26	
Považujete značku zákaz s kočárkem za diskriminaci?	59
Tabulka 27 Jaké bariéry Vám vadí více?	60

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věk	43
Graf 2 Počet dětí	43
Graf 3 Typ kočárku	44
Graf 4 Žijete ve městě Zlín?	44
Graf 5 Návštěvnost města	45
Graf 6 Jak se po městě nejčastěji s kočárkem	45
Graf 7 Sledování nízkoprahových trolejbusů v jízdním řádu.....	46
Graf 8 Hodnocení bezbariérovosti ve městě Zlín – veřejné plochy	47
Graf 9 Hodnocení bezbariérovosti budov ve Zlíně	48
Graf 10 Celková spokojenost s bezbariérovostí ve Zlíně.....	49
Graf 11 Využití placených služeb hlídání dětí	50
Graf 12 Hodnocení chování	51
Graf 13 Hodnocení chování v MHD.....	52
Graf 14 Hodnocení chování v obchodech-prodavači.....	52
Graf 15 Hodnocení chování	53
Graf 16 Hodnocení chování na.....	53
Graf 17 Hodnocení chování u	54
Graf 18 Hodnocení chování lidí.....	54
Graf 19 Hodnocení chování v restauraci.....	55
Graf 20 Hodnocení chování lidí v cukrárně	55
Graf 21 Množství restaurací a cukráren.....	56
Graf 22 Ochota lidí pomoci s kočárkem	58
Graf 23 Považujete značku zákaz s kočárkem	59
Graf 24 Jaké bariéry Vám vadí více?	60

SEZNAM PŘÍLOH

PI   **Dotazník**

PII   **Fotografie**

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Milé maminky, jmenuji se Kateřina Maděrová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dotazník, který se Vám právě dostal do rukou, je součástí mé bakalářské práce *Mateřství a bariéry*. Průzkum, který provádím v rámci této bakalářské práce, se týká *mobility maminek s kočárky ve městě Zlín*. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto anonymního dotazníku.

Vaši odpověď prosím zakroužkujte (případně doplňte), při vyplňování e-mailem udělejte prosím u správné odpovědi červený křížek či vypište. Vždy zaškrtněte pouze 1 odpověď.

Děkuji za Váš čas.

1) Kolik je Vám let

- a) do 25   b) 26-30   c) 31-35   d) 36 a více

2) Kolik máte dětí

- a) jedno   b) dvě   c) tři   d) 4 a více

3) Jezdíte s kočárkem pro

- a) 1 dítě   b) dvojčata   c) více (vypište)

4) Ve městě Zlín

- a) žiji   b) dojíždím

5) Návštěvnost města

- a) každý den   b) několikrát týdně   c) několikrát měsíčně   d) téměř vůbec

6) Jak se po městě nejčastěji s kočárkem pohybujete?

- a) trolejbusem
b) autobusem
c) automobilem
d) pěšky
e) jiné (uveďte).....

- 7) **Sledujete před jízdou MHD v jízdním řádu, kdy jezdí „nízkoprahové trolejbusy“? A jakou s nimi máte zkušenost?**
- a) sleduji – zkušenost mám dobrou, jezdí vždy jak je uvedeno
  - b) sleduji – zkušenost mám dobrou, jezdí vždy jak je uvedeno, ne vždy je tam však dostatek místa
  - c) sleduji – zkušenost mám špatnou, nejezdí vždy jak je uvedeno
  - d) nesleduji
  - e) nejezdím MHD
- 8) **Co se týče bezbariérového pohybu s kočárkem po městě Zlín (mám teď na mysli veřejné plochy, komunikace - nájezdy na chodníky, překážky v terénu, výškové rozdíly, stav chodníků, přechody, úprava povrchu apod.) hodnotíte jej jako:**
- a) velmi dobrý
  - b) dobrý
  - c) průměrný
  - c) špatný
  - d) velmi špatný
- 9) **Jak hodnotíte bezbariérovost budov ve Zlíně (úřady, nemocnice, pošty, obchody, lékárny....)**
- a) velmi dobrá
  - b) dobrá
  - c) průměrná
  - d) špatná
  - d) velmi špatná
- 10) **Vyjmenujte prosím konkrétní místa ve městě Zlín, která jsou pro Vás s kočárkem špatně dostupná a proč (vypište i místa, která jsou sice bezbariérová, ale přesto Vám něčím vadí....). V případě, že o takových nevíte, otázku prosím proškrtněte.**
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- 11) **Jste celkově spokojení s bezbariérovostí ve městě? Označte jako ve škole☺**
- a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
- 12) **Upozorňovala jste někdy na existující bariéry ve městě? Pokud ano, jakým způsobem a s jakým výsledkem?**
- a) ne
  - b) ano.....
- .....

- 13) Pokud potřebujete jít něco vyřídit např. na úřad, k doktorovi apod..., máte někoho kdo by Vám v těchto situacích pohlídal dítě? (mám na mysli „bezplatné hlídání“ jako prarodiče či někoho z rodiny, kamarádky...NIKOLIV hlídací agentury, paní na hlídání apod.)
- a) ano   b) ne

- 14) Využíváte v těchto situacích (jít si něco vyřídit, nakoupit apod.) placených služeb – agentury na hlídání, paní na hlídání apod.?
- a) často   b) občas   c) vůbec

- 15) Uved'te míru spokojenosti chování lidí k Vám jako matce s kočárkem (oznámkujte jako ve škole☺, případně zaškrtněte, že toto místo s kočárkem nenavštěvujete).

a) při nástupu do MHD	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
b) v MHD	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
c) v obchodech-prodavači	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
d) v obchodech-ost.lidé	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
e) na úřadech-úředníci	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
f) u lékaře-personál	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
g) u lékaře-ost.lidé	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
h) v restauraci	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem
i) v cukrárně	1	2	3	4	5	nejezdím s kočárkem

- 16) Myslíte si, že je ve Zlíně dostatek restaurací, cukráren, které jsou přizpůsobeny i pro maminky s dětmi (dětské koutky, dětské stoličky, bezb. přístup, ochota personálu...)?
- a) velmi mnoho   b) mnoho   c)málo   d)téměř žádné

- 17) Stalo se Vám, že Vás někde nepustili s kočárkem? Kam? Víte důvod? A jak jste reagovala?
- a) ne   b)
- ano.....
- .....

18) Jaké máte zkušenosti s ochotou lidí pomoci Vám s kočárkem (do bariérových míst apod.)?

- a) velmi špatné   b) špatné   c) dobré   d) velmi dobré

19) Setkala jste se někdy s piktogramem „s kočárkem vstup zakázán?“ Pokud ano, napište prosím kde.

a) ano (kde?).....

b) ne

20) Považujete značku „zákaz s kočárkem“ za diskriminaci?

- a) ano   b) ne

21) Které bariéry Vám vadí více?

- a) Architektonické (úřady, obchody, nemocnice, firmy..)
b) Bariéry v myšlení lidí (komunikační, ochota pomoci apod...)

Děkuji Vám za čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali. **Pokud máte k jakékoliv otázce poznámku** (např. chcete sdělit více svých zkušeností či zážitků) **můžete je do dotazníku připsat**, případně mi napsat na můj e-mail: **k.maderova@seznam.cz**.

PŘÍLOHA II: FOTODOKUMENTACE

Parkovací místa pro rodiny s dětmi u supermarketu na Čepkově

Parkovací místa pro rodiny s dětmi u supermarketu na Čepkově

Radnice Zlín

Průchod z náměstí Míru na ulici Zarámí

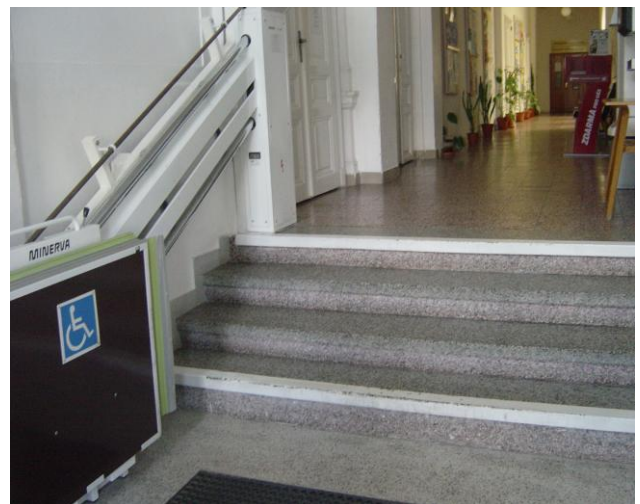
Podchod u „Zlatého jablka“

Podchod u ulice Dlouhá na náměstí Míru

„Zákaz s kočárkem“ – obchodní dům Slunce

Knihovna Fr. Bartoše

Jižní Svahy - školní hřiště u 16. ZŠ

Jižní Svahy – školní hřiště u 16. ZŠ

Jižní Svahy – schody k poště

Jižní Svahy – schody k poště